BAAC Vlaanderen Rapport Nr. 1117

Archeologienota

Asse Zellik Brusselsesteenweg 617-619

Verslag van Resultaten

BAAC Vlaanderen bvba
Hendekenstraat 49
9968 BASSEVELDE
info@baac.be

Titel
Archeologienota Asse Zellik Brusselsesteenweg 617-619 Verslag van Resultaten

Auteur(s)
Edith Goudie-Falckenbach

Erkende archeoloog
Elke Mertens (OE/ERK/Archeoloog/2016/00163)

BAAC-Projectnummer
2019-0450

Plaats en datum
Gent, 26 april 2019

Reeks en nummer
BAAC Vlaanderen Rapport 1117
ISSN 2033-6896

Wettelijk depot
KBR

© BAAC Vlaanderen bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

Inhoud

1 Bureauonderzoek 1
1.1 Beschrijvend gedeelte 1
1.1.1 Administratieve gegevens 1
1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject 4
1.1.3 Aanleiding 4
1.1.4 Huidige situatie 5
1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen 7
1.1.6 Randvoorwaarden 15
1.2 Werkwijze en strategie 15
1.2.1 Onderzoeksvragen 16
1.2.2 Heuristiek 16
1.3 Assessmentrapport 17
1.3.1 Landschappelijk kader 18
1.3.2 Historisch kader 29
1.3.3 Cartografische bronnen 30
1.3.4 Archeologisch kader 43
1.3.5 Archeologienota's 46
1.4 Besluit 47
1.4.1 Datering en interpretatie 47
1.4.2 Archeologische verwachting 47
1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering 47
1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek 48
2 Samenvatting 50
3 Plannenlijst 51
4 Lijst met figuren 51
5 Lijst met tabellen 51
6 Bibliografie 52
7 Bijlagen 53

1 Bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

1.1.1 Administratieve gegevens

Naam site	Asse Zellik Brusselsesteenweg 617-619		
Ligging	Brusselsesteenweg 617-619, deelgemeente Zellik, gemeente Asse, provincie Vlaams-Brabant		
Kadaster	Asse, Afdeling 6 Zellik, Sectie C, Perceel 73M65		
Coördinaten	Noordwest:	x: 144062.76	y: 174125.44
	Noordoost:	x: 144134.95	y: 174086.12
	Zuidwest:	x: 144001.92	y: 174081.81
	Zuidoost:	x: 144062.76	y: 174125.44

Projectcode BAAC Vlaanderen		2019-0450
Bureau-onderzoek	Projectcode	2019D25
	Erkend archeoloog	Elke Mertens (Erkenningsnummer: OE/ERK/Archeoloog/2016/00163)
	Betrokken actoren	Edith Goudie-Falckenbach (archeoloog)
	Betrokken derden	n.v.t.

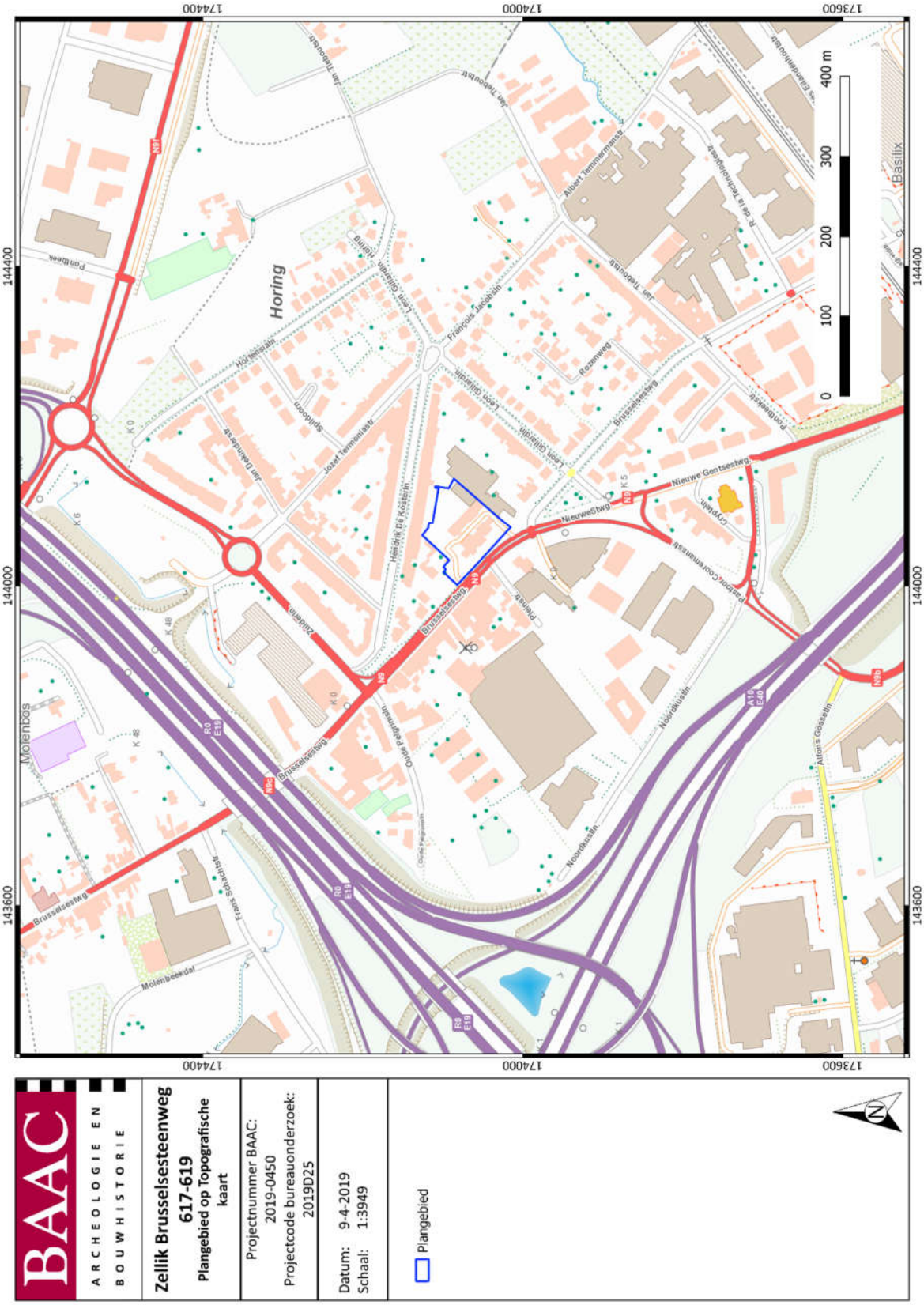

Plan 1: Plangebied op topografische kaart[1] (1:10.000; digitaal; 15-04-2019)

[1] AGIV 2019d

Plan 2: Plangebied op kadasterkaart[2] (GRB) (1:1; digitaal; 15-04-2019)

[2] AGIV 2019b

1.1.2 Juridisch kader en onderzoekstraject

In het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Het doel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om *in situ* behoud te bewerkstelligen of, als dit niet kan, het formuleren van maatregelen voor vervolgonderzoek waarbij het erfgoed *ex situ* wordt behouden.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het plangebied. Als uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, kan het aangewezen zijn de gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren te onderzoeken met een landschappelijk bodemonderzoek, een veldkartering en/of een geofysisch onderzoek. Deze onderzoeken maken alle deel uit van het **vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**. Als op basis van de resultaten van alle nodige facetten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem niet voldoende informatie verzameld kan worden om een onderbouwde uitspraak te doen over de beslissing tot behoud *in situ*, vrijgave of opgraving van het terrein, moet in een volgende fase een vooronderzoek met ingreep in de bodem worden uitgevoerd.

Het doel van het eventueel **vooronderzoek met ingreep in de bodem** is een archeologische evaluatie van het terrein. Dit houdt in dat het archeologisch erfgoed opgespoord, geregistreerd, gedetermineerd en gewaardeerd wordt en dat de potentiële impact van de geplande werken op de archeologische resten wordt bepaald. De hiervoor aangewezen methoden zijn archeologische boringen, proefputten en/of proefsleuven. Onderdeel van de evaluatie is dat er mogelijkheden gezocht worden om een eventuele site *in situ* te behouden of, als dit niet kan, het opstellen van een programma van maatregelen voor vervolgonderzoek (ruimtelijke afbakening, diepteligging, strategie, doorlooptijd, te voorziene natuurwetenschappelijke onderzoeken en conservatietechnieken, voorstel onderzoeksvragen) in de vorm van een opgraving.

Het vooronderzoek is uitgevoerd conform de Code van Goede Praktijk 4.0.

1.1.3 Aanleiding

Naar aanleiding van een aanvraag bij een omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal na de sloop van de huidige bebouwing door de initiatiefnemer een nieuw handelspand met bijhorende parking gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, 92 parkeerplaatsen, groenzone en nieuw handelspand) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

De totale oppervlakte van het plangebied bedraagt ca. 7.425 m². Het valt buiten een beschermde archeologische site, ligt niet in een archeologisch vastgestelde zone en komt niet voor op de kaart met

gebieden waarin geen archeologische waarden (meer) te verwachten zijn (GGA, gebieden geen archeologie).[3]

Daarnaast werden voor het plangebied en de directe omgeving geen waarden voor 'beschermd onroerend erfgoed' opgenomen in het Geoportaal.

Aangezien het plangebied in een woon- of recreatiegebied ligt, de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3.000 m² of meer bedraagt en de ingreep minstens 1.000 m² bedraagt, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. Deze archeologienota, waarvan akte genomen door het agentschap Onroerend, wordt bij de stedenbouwkundige aanvraag gevoegd.

1.1.4 Huidige situatie

Het plangebied is momenteel grotendeels verhard en bebouwd (Plan 1). Parallel met de Brusselsesteenweg bevinden zich twee gebouwen. Achter deze twee gebouwen bevindt zich haaks op de straat nog een derde gebouw. De vrije ruimte tussen de gebouwen wordt grotendeels ingenomen door verharding in de vorm van parking. Langs de straatkant en langs beide zijden van de inrijlaan zijn groenzones aanwezig.

Het terrein is momenteel nog niet in eigendom.

Er is geen informatie beschikbaar over de funderingen van de bestaande gebouwen of over de dikte van de fundering van de verhardingen.

[3] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2018

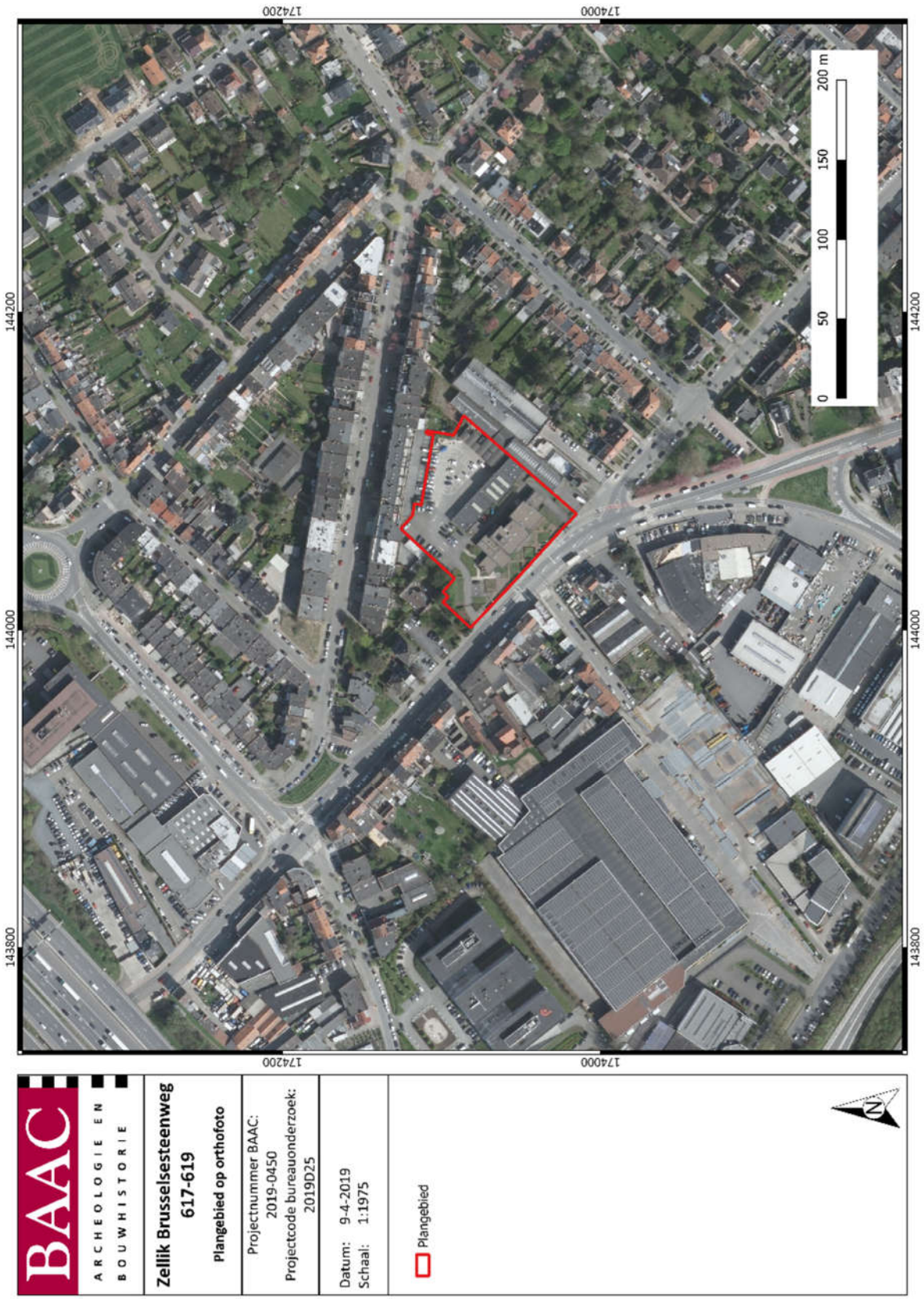

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op een orthofoto[4](1:1; digitaal; 15-04-2019)

[4] AGIV 2019a

1.1.5 Geplande werken en bodemingrepen

De opdrachtgever plant op het terrein een nieuw handelspand met bijhorende parking. Vooraleer deze werken kunnen gerealiseerd worden dient de huidige bebouwing te worden gesloopt en de verharding te worden ontmanteld.

Door al deze bodemingrepen worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Na de sloopwerken zal het maaiveld worden afgegraven om vervolgens terug op niveau te worden gebracht. Het huidige maaiveld bevindt zich tussen de 40,92 en 40,95 m T.A.W. Het toekomstige maaiveld zal zich tussen de 41,15 en 41,50 m T.A.W. bevinden. Dit houdt in dat het terrein na afgraving zal worden opgehoogd met 23 cm tot 55 cm (Figuur 5).

De nieuwbouw valt grotendeels samen met de huidige bebouwing en bevindt zich in de oostelijke helft van het plangebied (Plan 3). Het westelijk deel van het projectgebied zal worden ingenomen door de nieuwe parking, groenzone en de inrijweg.

Winkel:

De nieuwe winkel zal bestaan uit een verkoopsruimte, een beenhouwerij, een broodbakruimte, opslagruimte met loskade, een bureauruimte, een sociaal lokaal, kleedkamers en twee sanitaire ruimtes. Boven de loskade en ter hoogte van de ingang van de winkel en de beenhouwerij worden twee luifels voorzien. De oppervlaktes van deze ruimtes kan u terugvinden in

Tabel 1. Het inplantingsplan van de winkel is te zien op Plan 3.

Voor de nieuwbouw zal een paalfundering nodig zijn (Figuur 2 , Figuur 6 en bijlage 1), hiervan zijn echter nog geen studie of plannen beschikbaar.

De loskade bevindt zich parallel aan de beenhouwerij en helt van 41,07 af naar 40,36 m T.A.W. tot aan de poort van opslagruimte. De snedes van de loskade is te zien op Figuur 6 en Figuur 7

De riolering en regenwaterafvoer zal worden aangelegd in sleuven met een diepte van ca. 1,20 m. De septische putten (2 x 3000L, hoogte ca. 175 cm) worden lokaal dieper ingegraven.

Wegenis en parkeerplaatsen:

De nieuwe wegenis en de parkeerplaatsen zullen worden aangelegd op een steenslagfundering. De toplaag van de wegenis zal bestaan uit asfalt. De parkeerplaatsen worden aangelegd met waterdoorlatende klinkers.

Infiltratie:

Onder de parking wordt een ondergrondse infiltratievoorziening voorzien (Figuur 3). De kratten hebben een diameter van 248 cm en zijn 125 cm hoog. In totaal worden 10 buffer- en infiltratiekamers voorzien.

Achter het winkelpand zal een infiltratiebekken worden aangelegd (Figuur 8). Het bekken heeft een oppervlakte van ca. 215 m² en is op het diepste punt ca. 60 cm diep. Hieronder bevindt zich nog een laag humusrijke teelaarde van minstens ca. 30 cm.

Tussen het infiltratiebekken en het winkelpand zal een hemelwaterput va 10.000 l worden ingegraven (Figuur 8).

Riolering:

Bij de aanleg van deze riolering is een ingreep in de bodem tot 1.20 m -mv.

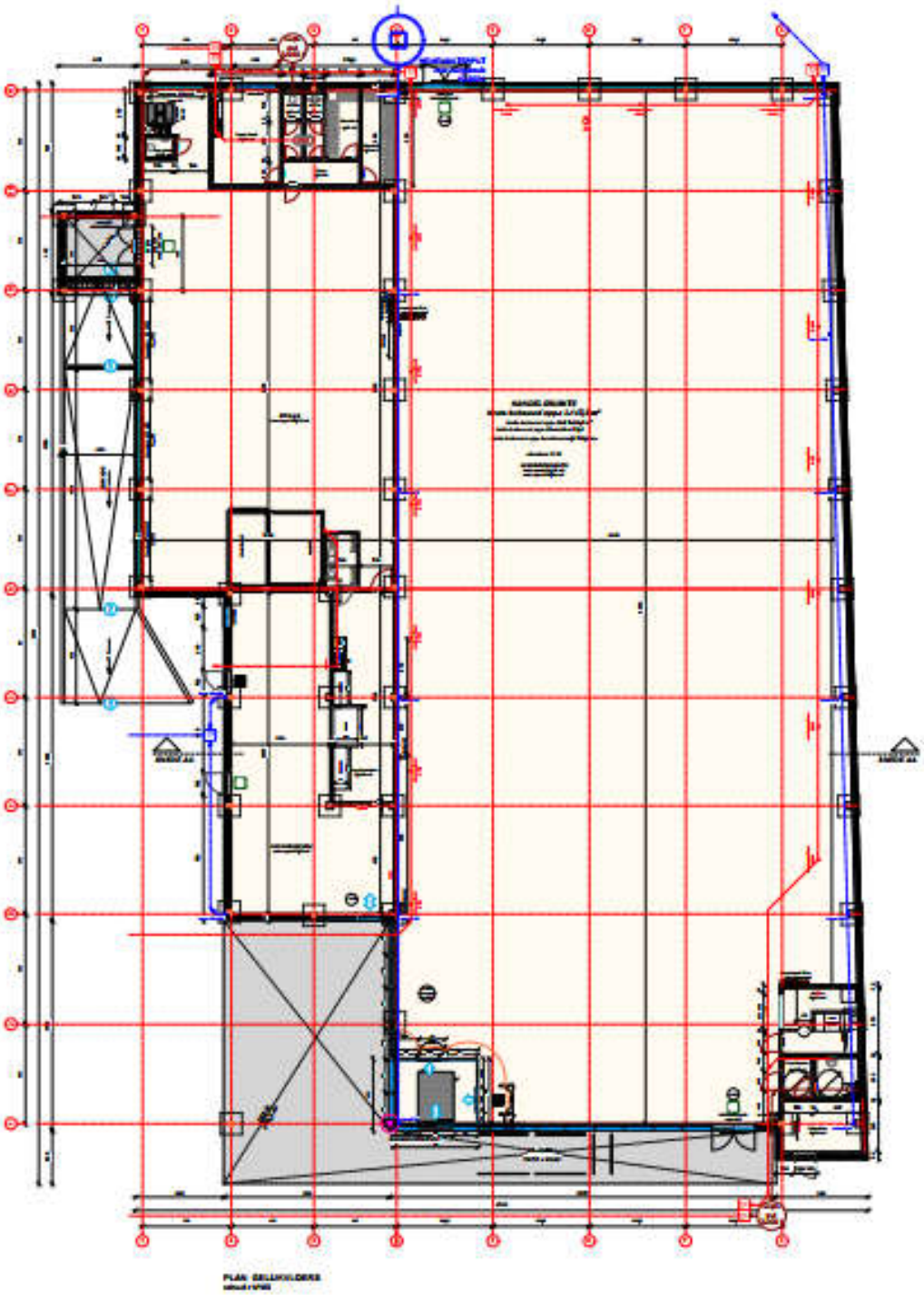

Figuur 2: Overzicht funderingspalen, voor meer details zie bijlage 1[5]

[5] Plan aangebracht door de opdrachtgever

Tabel 1: Overzicht van de oppervlaktes geplande ingepen

Omschrijving	Oppervlakte ingreep
Oppervlakte winkel	1.998,20 m²
Oppervlakte beenhouwerij	134,10 m²
Luifel inkom	197,20 m²
Loskade	107,20 m²
Verharding: klinkers	1.399,80 m²
Verharding: asfalt	1.864,60
Oppervlakte groenzone	1.723,80 m²
Af te breken	2.185,90 m²

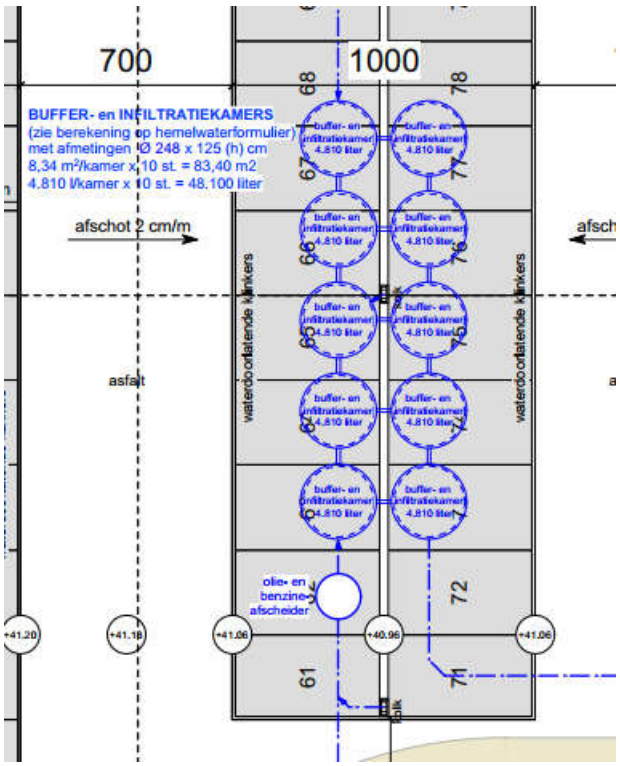

Figuur 3: Overzicht buffer- en infiltratiekamers, voor overzichtplan zie bijlage 2[6]

[6] Plan aangeleverd door opdrachtgever

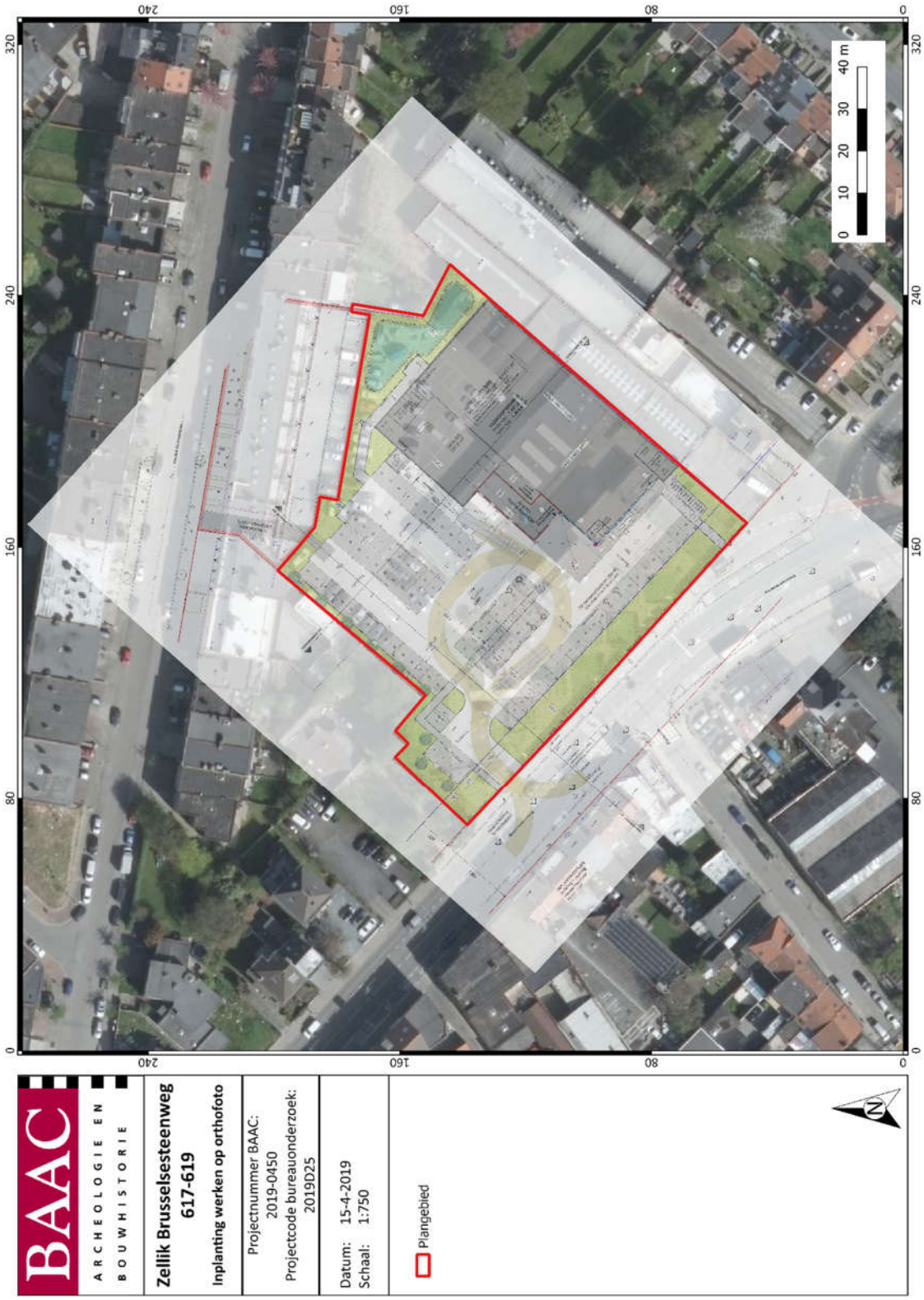

Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting[7] op orthofoto[8] (1:1; digitaal; 15-04-2019)

[7] Plan aangebracht door initiatiefnemer.
[8] AGIV 2019c

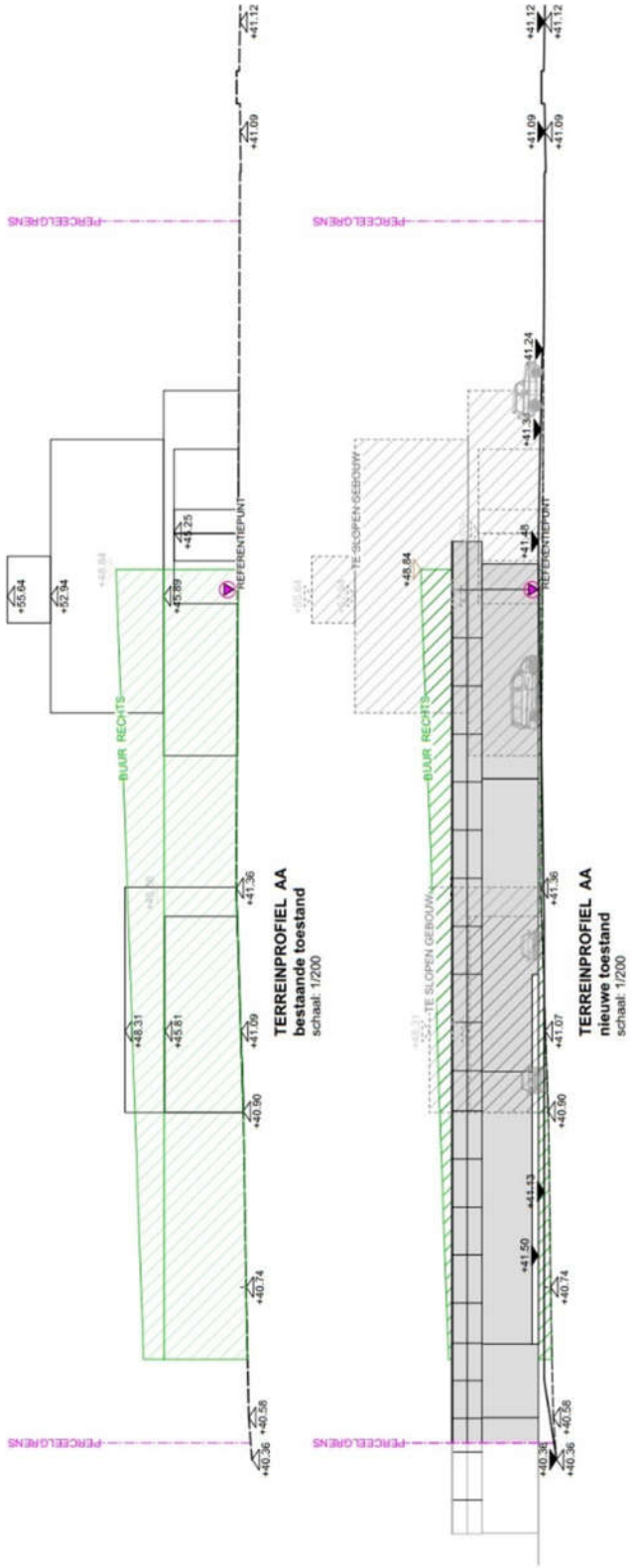

Figuur 4: Terreinsnede AA, voor detailoverzicht zie bijlage 3[9]

[9] Plan aangebracht door de opdrachtgever

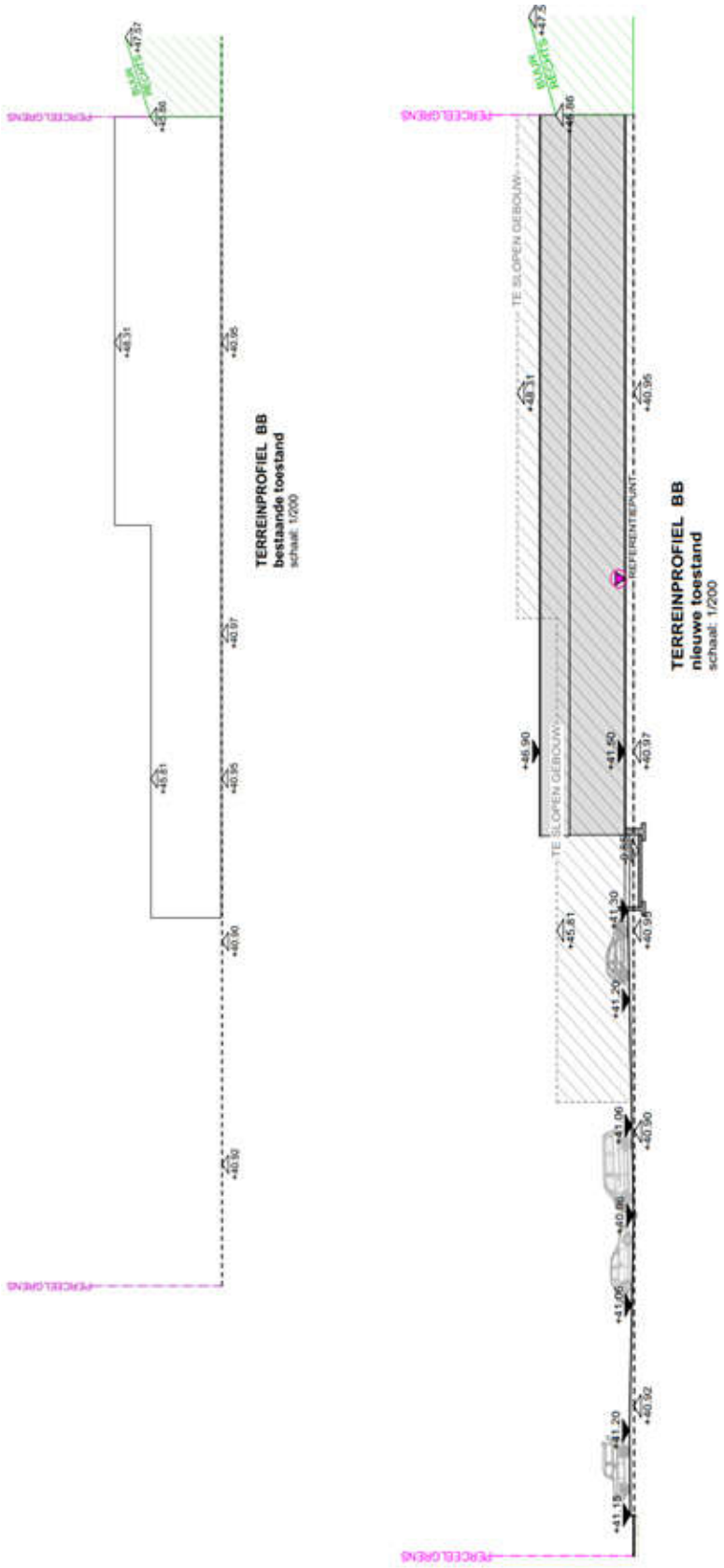

Figuur 5: Terreinsnede BB, voor detailoverzicht zie bijlage 3[10]

[10] Plan aangebracht door de opdrachtgever.

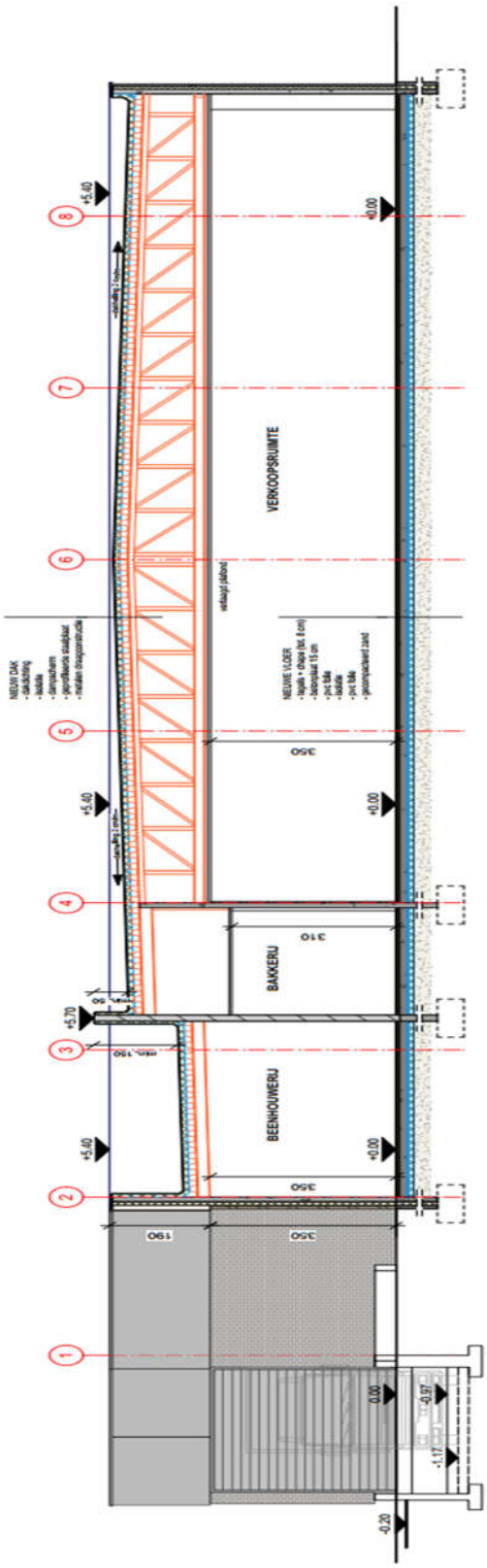

Figuur 6: Snede loskade en fundering, details zie bijlage 3[11]

[11] Plan aangebracht door de opdrachtgever

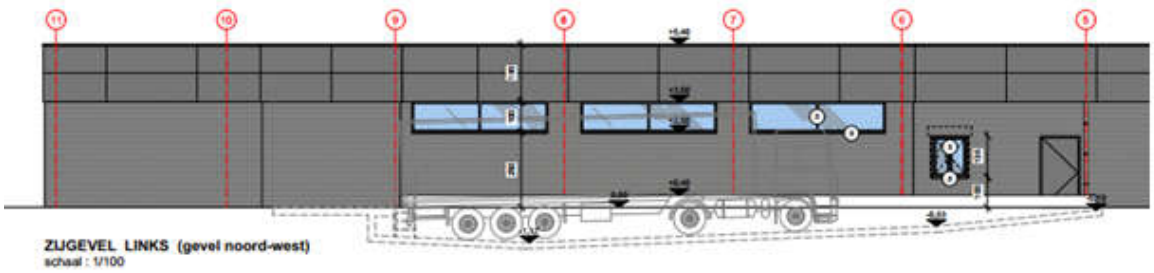

Figuur 7: Snede zijgevel links met loskade[12]

Groenzone:

Langs de linker perceelgrens zullen in de groenzone negen bomen worden aangeplant. Rondom het infiltratiebekken en de perceelsgrenzen wordt groen in de vorm van grasperken aangelegd (Plan 3).

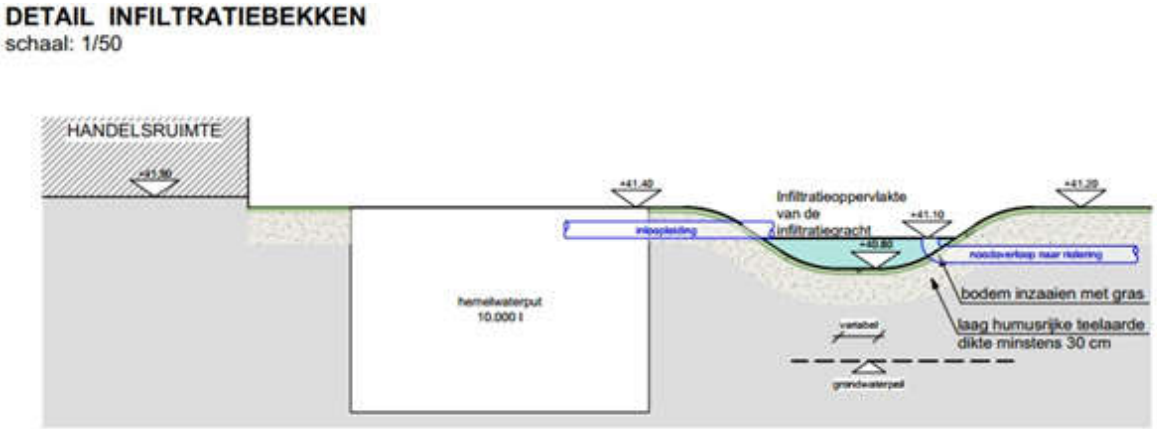

Figuur 8: Snede van het infiltratiebekken[13]

1.1.6 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat er nog gebouwen en verharding op het terrein aanwezig zijn die moeten worden gesloopt, betreft het hier een archeologienota met uitgesteld vooronderzoek. Dit houdt in dat de ingreep in de bodem zoals gesteld in het programma van maatregelen op een later tijdstip, na de sloop van de gebouwen uitgevoerd dient te worden.

1.2 Werkwijze en strategie

Een bureauonderzoek kadert binnen een archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem. Het archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bereikt het doel van archeologisch vooronderzoek, het vaststellen van de aan- of afwezigheid van een archeologische vindplaats, zonder de mogelijk aanwezige archeologische resten wezenlijk aan te tasten. Het bureauonderzoek bereikt

[12] Plan aangeleverd door de opdrachtgever
[13] Plan aangeleverd door de opdrachtegever

het doel van archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem door de studie van gekende of ontsloten informatiebronnen.

1.2.1 Onderzoeksvragen

Volgende onderzoeksvragen zullen in dit bureauonderzoek behandeld worden:

- Wat zijn de gekende archeologische en historische gegevens en welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische potentieel van het terrein?
- Wat is de impact van de geplande werken?
- Is er via archeologisch onderzoek of waarnemingen op aanpalende of nabijgelegen percelen al info beschikbaar over de dikte en de opbouw van het aanwezige bodemarchief?
- Zijn er archeologische waarden aanwezig binnen het onderzoeksterrein?

Als er archeologische waarden aanwezig zijn binnen het onderzoeksterrein:

- Wat is de aard van deze waarden?
- Wat is de bewaringstoestand van deze waarden?
- Betreft het behoudenswaardige archeologische waarden?
- Wat is de relatie tussen deze waarden en het landschap?
- Wat is de impact van de geplande bodemingrepen op deze waarden?

1.2.2 Heuristiek

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting voor de onderzoekslocatie is deze te situeren binnen een breder landschappelijk kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en geologische bronnen en kaarten.

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij wordt de gekende archeologische en historische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd.

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Naast de gangbare historische kaarten is ook Cartesius geraadpleegd.[14]

Volgende historische kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen
- Poppkaart
- Vandermaelenkaart
- Topografische kaart van België (1860-1871)
- Topografische kaart van België (1881-1904)
- Topografische kaart van België (1883-1939)

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart.*[15] Als er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen bij derden.

1.3 Assessmentrapport

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis over bodemkunde, geomorfologie, historie, cartografie en archeologie met betrekking tot het plangebied en omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

[14] CARTESIUS 2019
[15] BEYAERT et al. 2006

1.3.1 Landschappelijk kader

Hieronder volgt een overzicht van het grondgebruik en de aardkundige, hydrografische en fysisch-geografische gegevens van het plangebied.

Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Plan 1. Het plangebied is gelegen in de provincie Vlaams-Brabant in de gemeente Asse, meer bepaald de deelgemeente Zellik. Het projectgebied is gelegen aan de Brusselsesteenweg 617-619. Ten noorden loopt de Hendrik De Kosterlaan en ten oosten de Leon Gillardlaan. Net ten zuiden, aan de overzijde van de Brusselsesteenweg, bevindt zich het bedrijventerrein Groot-Bijgaarden Noordzone. Ten zuidwesten is het grote oprittencomplex naar de E40 gelegen. Ten noordoosten bevinden zich tenslotte het Researchpark en het Kerremansbos- en park.

Het Kerremansbos is een jong gemengd loofbos dat werd aangeplant in 2005. Het Kerremansbos en recentelijk ook het Kerremanspark (2012) maken deel uit van het masterplan 'Park Horig' dat werd opgesteld in opdracht van de Vlaamse Landmaatschappij in het kader van het landinrichtingsproject Molenbeek & Maalbeek. [16]

Op ca. 500 meter naar het oosten is de grens tussen Vlaams-Brabant en het Brussels Hoofdstedelijk gewest.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 41 en 42 m + TAW. Op Plan 4 is duidelijk dat het plangebied deel uitmaakt van een noordoost-zuidwest georiënteerde rug omsloten door de Haverbeek/Maalbeek in het noorden en westen en de Elegembeek/Molenbeek in het zuiden en oosten. Het plangebied helt af van het zuidenwesten (ca. 42 m TAW) naar het noordoosten (ca. 41 m TAW) (Plan 5). Door deze ligging op een helling en in de onmiddellijke omgeving van water zal de plek een hoge aantrekkingskracht hebben gehad op de prehistorische mens.

[16] NATUURPUNT ASSE

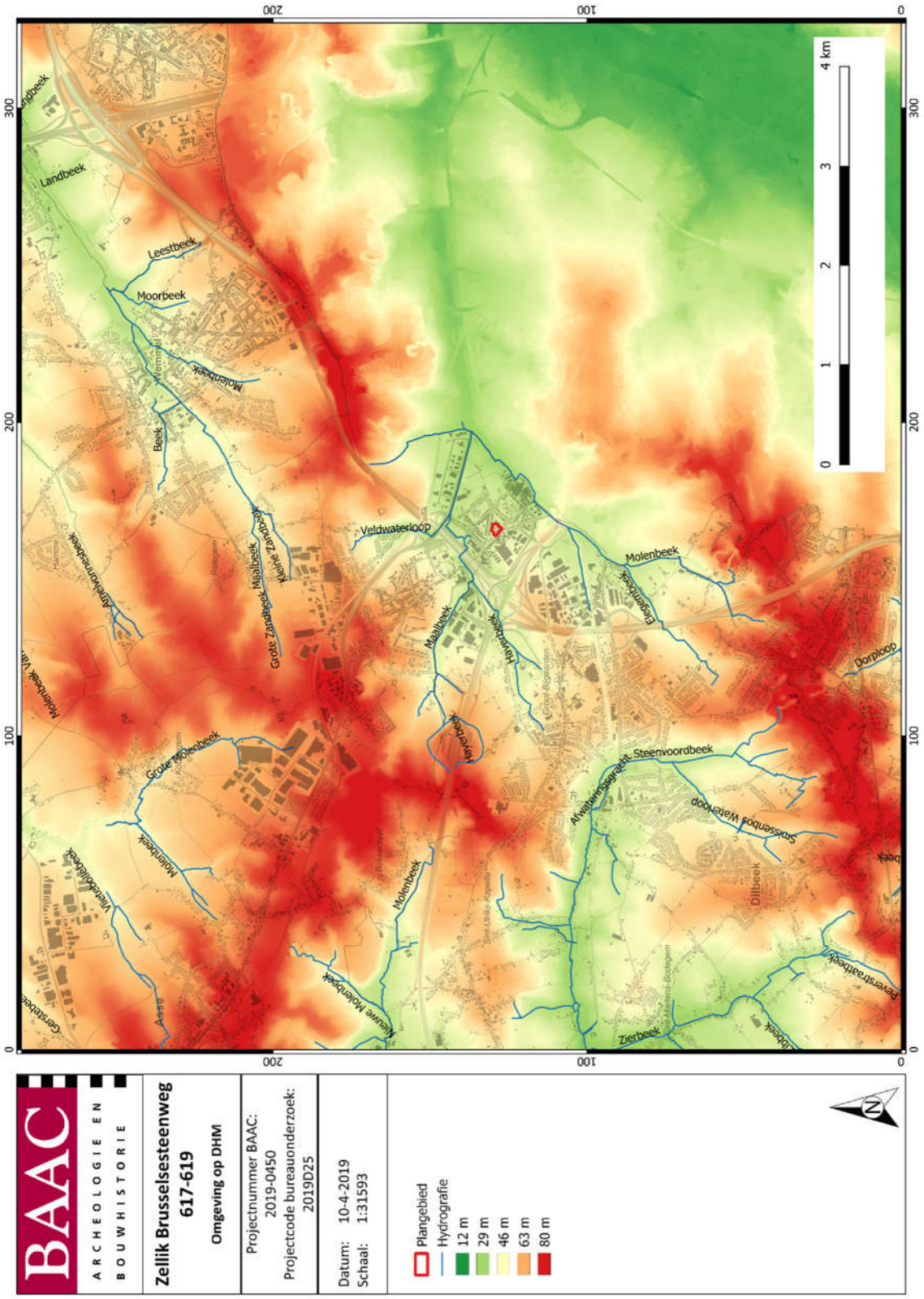

Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)[17], met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 15-4-2019)

[17] AGIV 2019a

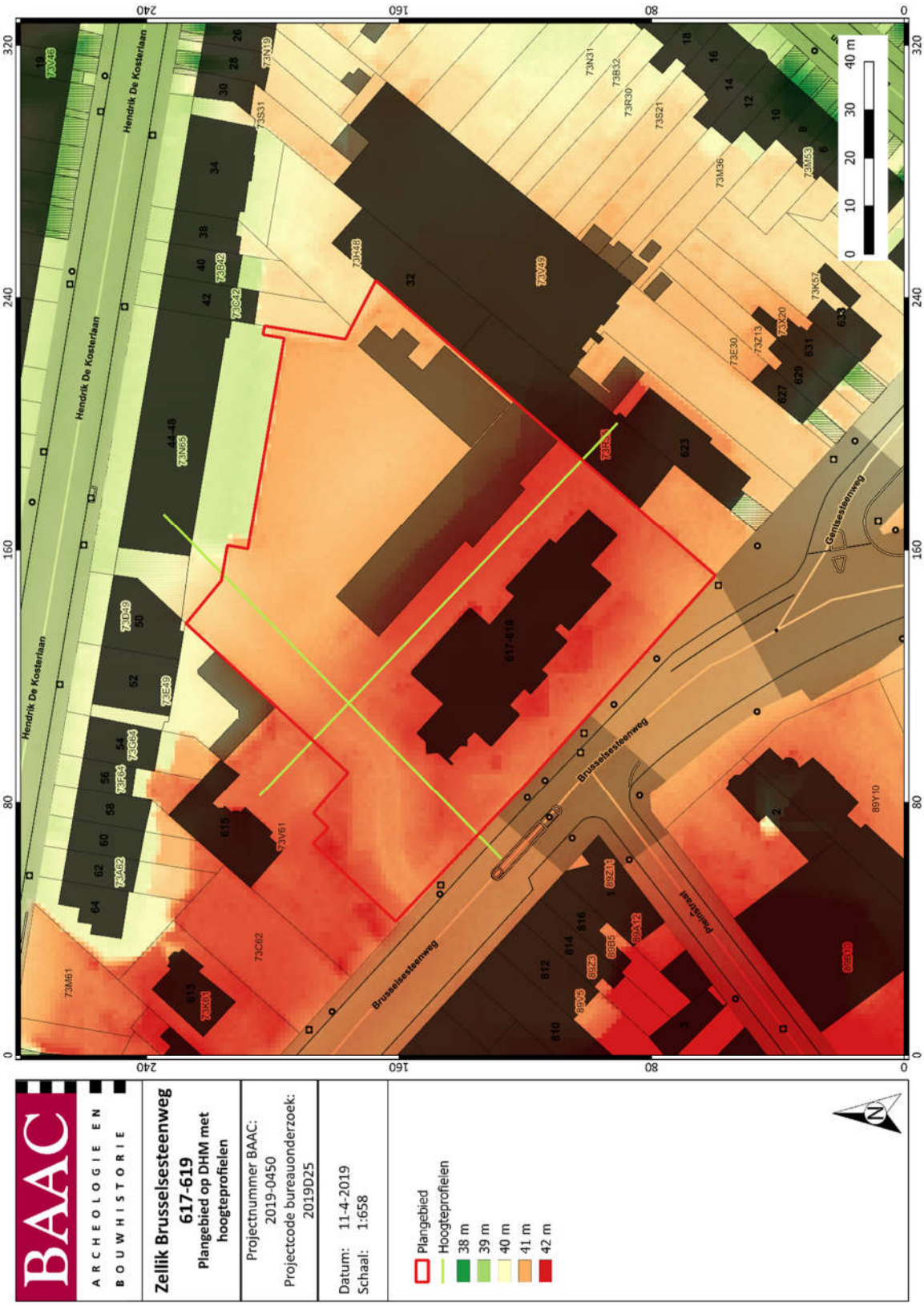

Plan 5: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM[18] (1:1; digitaal; 15-4-2019)

[18] AGIV 2019a

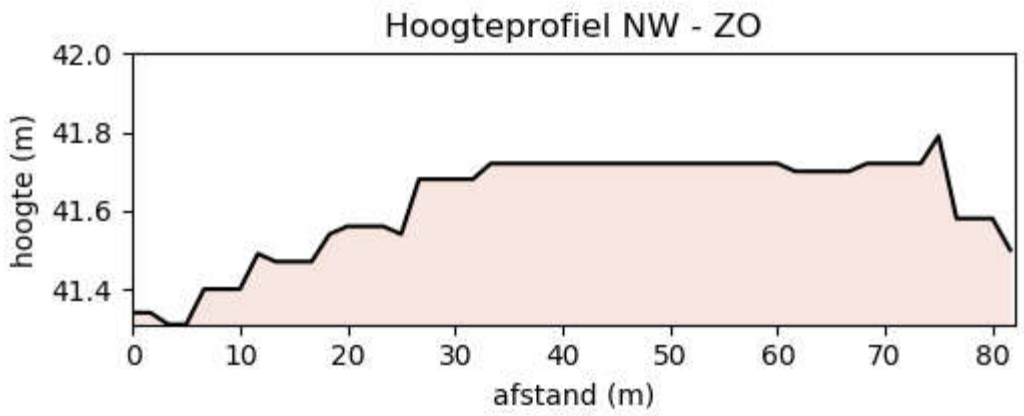

Figuur 9: Hoogteverloop terrein NW-ZO[19]

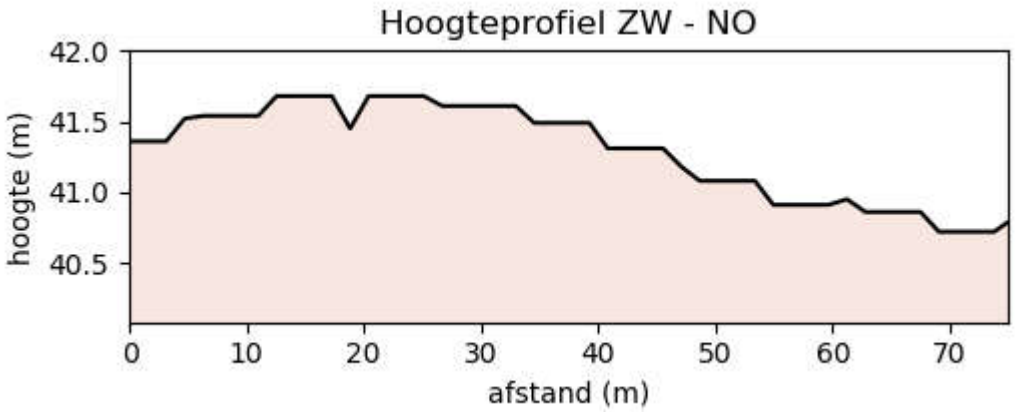

Figuur 10: Hoogteverloop terrein ZW-NO[20]

Op de hoogteprofielen (Figuur 9 en Figuur 10) is te zien dat het terrein trapsgewijs afhelt naar het noordoosten en noordwesten. In het zuidoosten is er ook een plotse daling op te merken, zij het niet zo uitgesproken als in het noordoosten en noordwesten.

Landschappelijke en hydrografische situering

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich langs de linkerflank van de Zennevallei en wordt gekenmerkt door een glooiend landschap dat uitgeschuurd is in de fijnkorrelige afzettingen van de Formatie van Kortrijk.[21]

Asse is gelegen in de Brabantse kouters, maar soms wordt de gemeente ook tot de naburige landstreek Pajottenland gerekend. Lokaal komen in dit gebied nog geïsoleerde heuveltoppen voor zoals de kam tussen Onze-Lieve-Vrouw-Lombeek en Dilbeek en de Kesterberg [22]

Het plangebied ligt in de Vlaamse (zand)leemstreek en maakt hydrografisch deel uit van het Dijle-bekken.[23]

[19] AGIV 2019a
[20] AGIV 2019a
[21] DE MOOR & MOSTAERT 1993
[22] DE MOOR & MOSTAERT 1993
[23] MAGERMAN 2018

Paleogeen en neogeen (tertiair)[24]

De omgeving van het plangebied wordt gekenmerkt door afzettingen van de formatie van Hannut bedekt door de formatie van Tielt (Plan 6). De beschrijving van de verschillende lithologische eenheden hieronder gebeurt van boven naar onder, of van jong naar oud.

De formatie van Tielt bestaat uit een heterogene afzetting die soms onderverdeeld kan worden in drie pakketten:

- een bovenste grijsgroen, kleihoudend, fijn zand met glauconiet, glimmers en zandsteenfragmenten

- een grijsgroene kleihoudende zone

- een siltig zand met glauconiet en glimmers dat harde, nummuliethoudende banken en dunne kleilaagjes bevat.

Gemiddeld bedraagt de dikte van de formatie 20 m, met een afname in dikte naar het oosten toe.

Op het kaartblad Brussel-Nivelles werden in de formatie van Hannut twee leden herkend:

- Lid van Grandglise: fijn, glauconiethoudend zand met dunne kleiige intercalaties.

- Lid van Lincent: grijsgroene, zwak zandhoudende klei. Aan de basis komen donkergroene vuursteenkeien voor. In het zuidoosten vindt men de “tuffeau de Lincent”, een mergelachtige variëteit van het lid.

De formatie is bijna over het hele kaartblad in de ondergrond aanwezig, behalve op plaatsen waar:

- de Sokkel rechtstreeks onder de quartaire afzettingen aanwezig is.

- de Formatie van Brussel erdoor snijdt.

- de Formatie van Kortrijk rechtstreeks op de Sokkel ligt.

De dikte loopt op van het zuiden (≤ 10 m), over het centrale gedeelte van het kaartblad (20 m) naar het noorden toe (45 m)

Quartair

Op de quartairgeologische kaart (1:200.000) is het plangebied gekarteerd als 2 (Figuur 11 en Plan 7). Dit zijn:

- ELPw: eolische afzettingen (zand tot silt) van het weichseliaan (laat-pleistoceen), mogelijk vroeg-holoceen; zand tot zandleem in het noordelijke en centrale gedeelte van Vlaanderen; silt(loess) in het zuidelijke gedeelte van Vlaanderen

- HQ: Hellingsafzettingen van het quartair.

[24] SCHROYEN, BUFFEL & MATTHIJS 2003

Op de quartairgeologische kaart (1:50.000) is het plangebied gekarteerd als n1$, homogene leem uit het laat-weichseliaan op pre-quartair substraat (Plan 8).

Dit leem kan beschreven worden als een gele, kalkrijke loess. Aan de hand van Dra-verschijnselen kan men afleiden dat de loess werd afgezet door noordoostelijke winden. Het leem is in droge omstandigheden vaak poederig of bros. De afzettingen bestaan meestal uit ongelaagd of soms zwak gestratifeerde leem. Het betreft hier dus meestal een zuiver eolische sequentie. Sporadisch kunnen enkele slecht herkenbare intercalaties van oudere herwerkte sedimenten waargenomen worden. Het leem wordt tegenwoordig vooral waargenomen op plateaus of quasi vlakke delen, waar er bijna geen hellingswerking is. Het pre-quartair substraat dagzoomt vooral op toppen van heuvels, zowel langs de linker- als rechteroever van de Zenne. Het type formatie dat dagzoomt, is afhankelijk van de hoogte van de heuveltop.[25]

[25] SCHROYEN, BUFFEL & MATTHIJS 2003

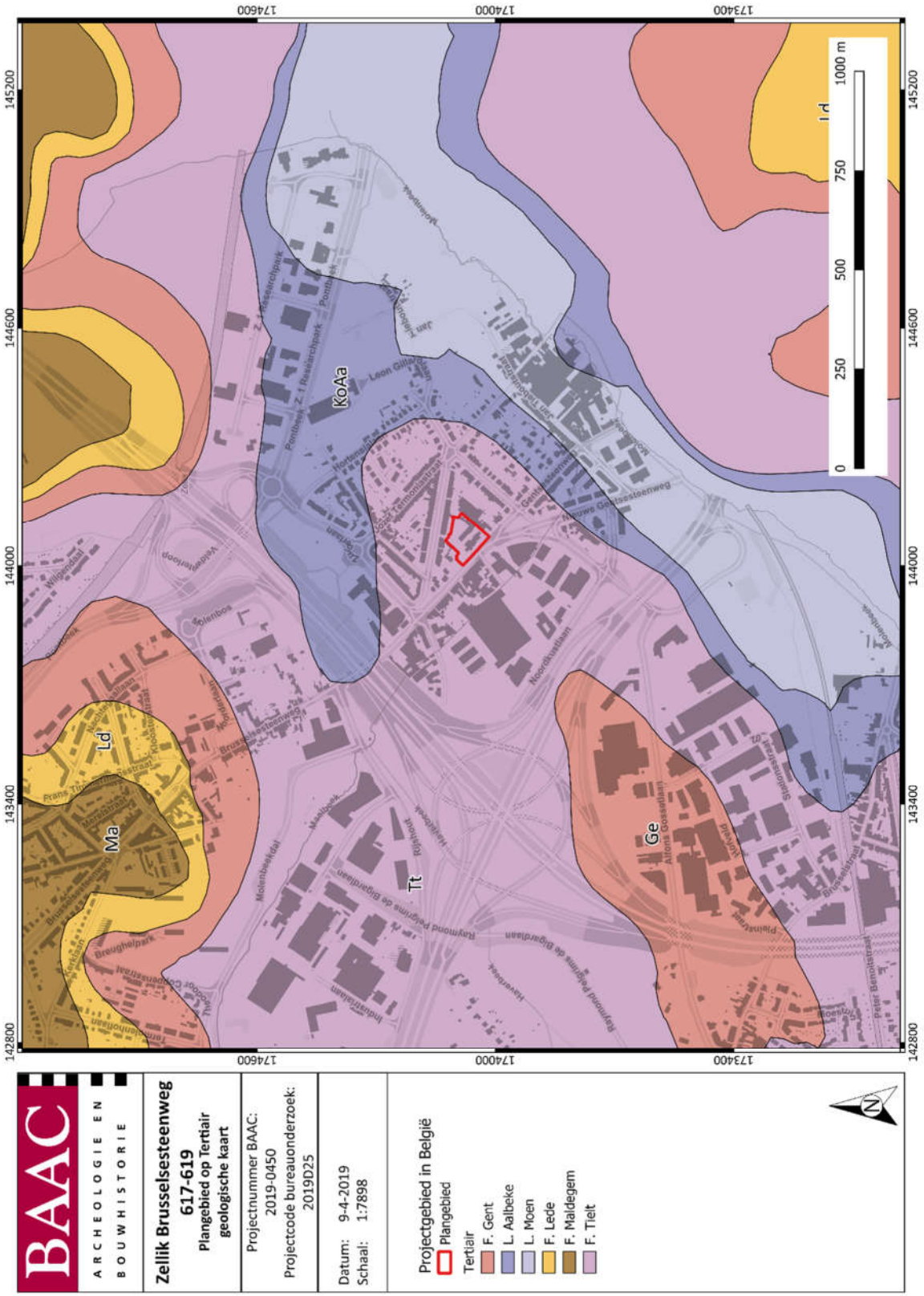

Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart[26] (1:50.000; digitaal; 15-4-2019)

[26] DOV VLAANDEREN 2019a

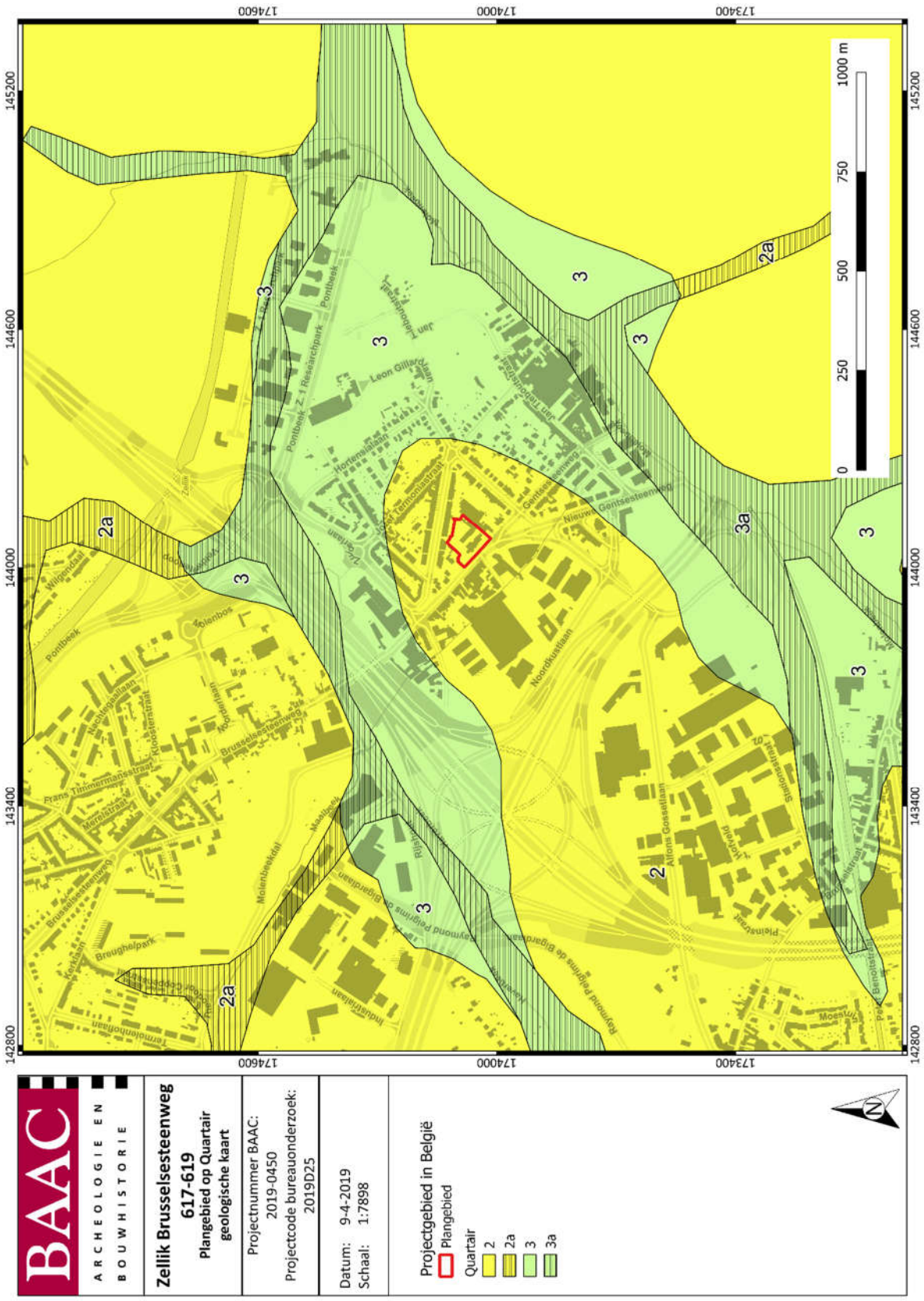

Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart[27] (1:200.000; digitaal; 15-4-2019)

[27] DOV VLAANDEREN 2019b

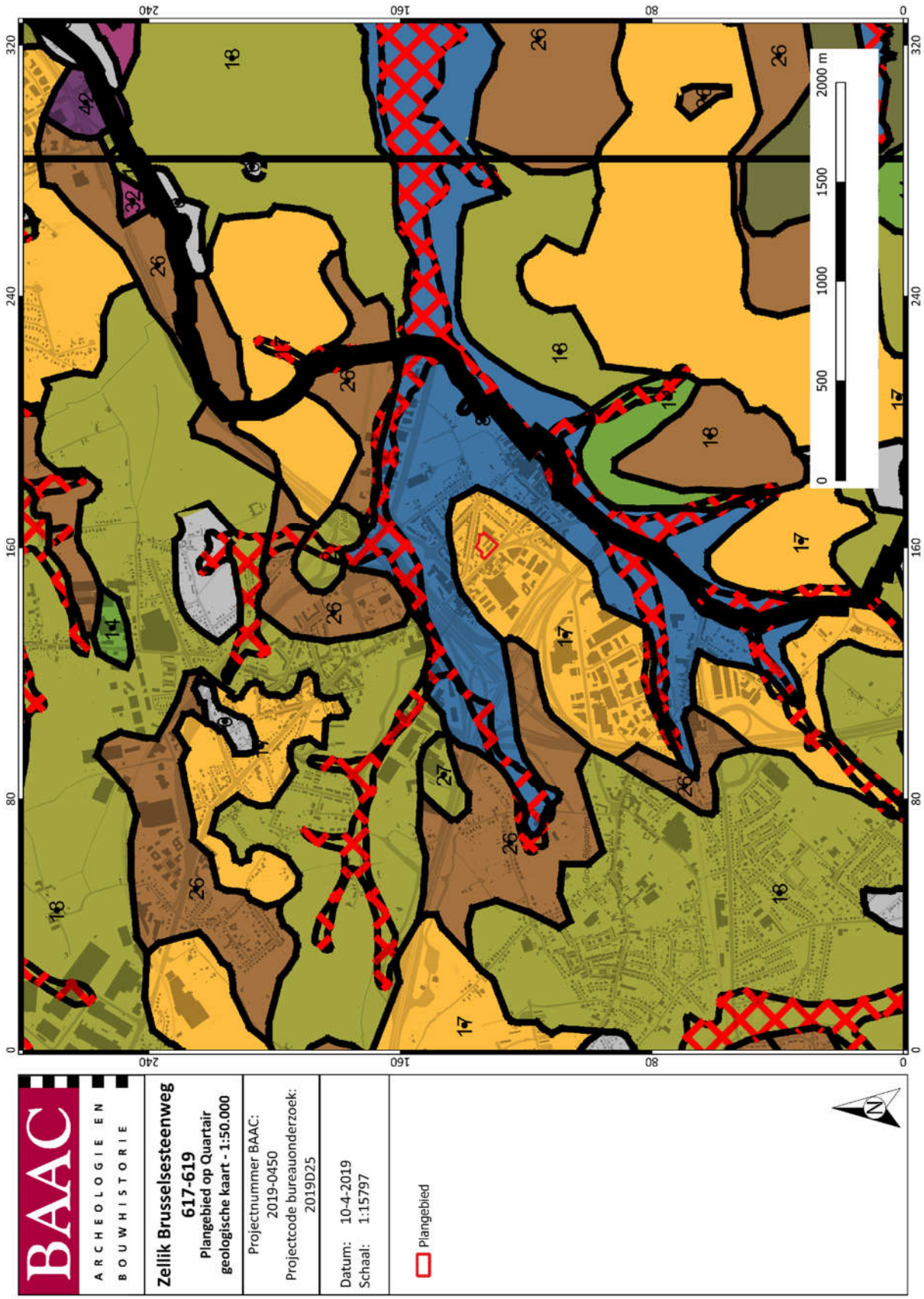

Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart (1:50.000, digitiaal; 15-4-2019)

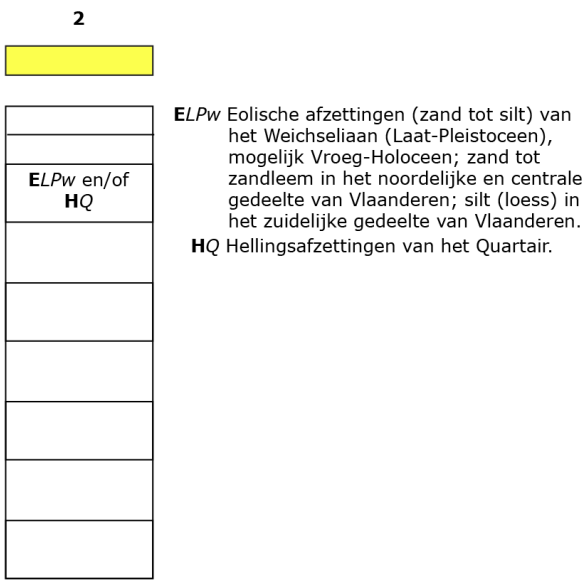

Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied[28]

Bodem[29]

Op de bodemkaart van Vlaanderen is de bodem in het plangebied gekarteerd als OB, bebouwd gebied, en wordt grotendeels omringd door Aba1 en AdB bodems.

Aba1: Leembodem met textuur B-horizont.

De bodemserie Aba is ontwikkeld in het pleistocene loess-dek en vertoont onder de A-horizont een aan klei en sesquioxiden aangerijkte textuur B-horizont. De bouwvoor is een donkerbruin, homogeen humushoudend leem. De Bt is bruin zwaar leem (gemiddelde 20% klei) met meestal goed ontwikkelde polyedrische structuur en kleihuidjes (coatings). Naar onder toe neemt het kleigehalte sterk af en verdwijnt de structuur geleidelijk terwijl de kleur geelbruin wordt. In leemgronden bevindt de textuur B-horizont zich normaal op 40 tot 50cm diepte. Als door erosie een gedeelte van de A-horizont verdwijnt, komt de B-horizont korter bij het maaiveld te liggen. Dit is het geval bij deze bodemserie (…1: met dunne A-horizont)

AdB: Droge leembodem met textuur B of structuur B horizont.

De niet gedifferentieerde gronden B, n.l. bronzones, zijn vooral gekenmerkt door een mozaïek van natte drainageklassen. De eenheid is gekoloniseerd door biezen en andere moerasplanten. Omheen de drinkwaterputten voor het vee is het door vertrappeling uiterst modderig

OT

Net ten zuiden van het projectgebied bevindt er zich een zone die gekarteerd staat als OT. Dit zijn kunstmatige gronden die sterk zijn vergraven door menselijke activiteit. De reden waarom dit gebied zo gekarteerd staat, is niet gekend. Mogelijk kan het geassocieerd worden met de ontginning van leem voor de baksteenindustrie. Hier wordt kort op ingegaan in hoofdstuk 1.3.2.

[28] DOV VLAANDEREN 2019b
[29] DOV VLAANDEREN 2019b

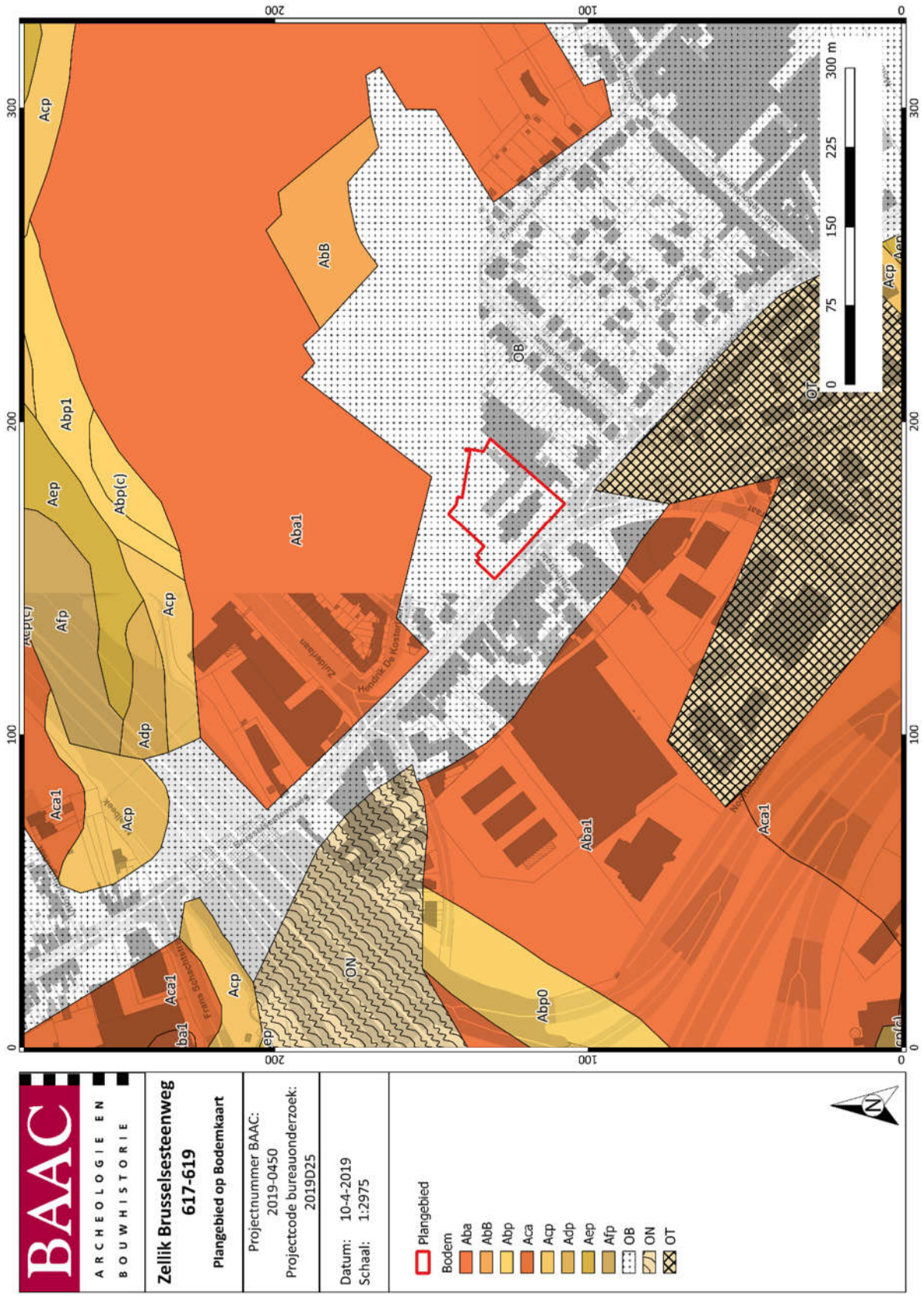

Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 15-4-2019)

1.3.2 Historisch kader[30]

Het plangebied ligt in de huidige gemeente Zellik, een deelgemeente van Asse.

De regio rond Asse behoorde in de Romeinse tijd tot het gebied waar zogenaamde villa-domeinen (grote landbouwexploitaties) lagen. In de omgeving van het plangebied werden op volgende locaties Romeinse villadomeinen archeologisch vastgesteld: Jette-Bosstraat, Wemmel-Kerkhofsveld, Strombeek-Bever, Dilbeek-Wolsemveld.[31]

De naam Zellik zou zelf afgeleid zijn van het Latijns *Setiliacum*, wat later dan evolueerde tot *Sethleca* (974), *Selleca* (1108) en nu *Zellik*. Dit zou getuigen van een Romeinse oorsprong naar de oudste bezitter *Setilius*. Zijn nederzetting *Setiliacum* was gelegen op een hoogte en ontwikkelde zich later tot Op-Zellik (het huidige dorpscentrum).

De vele plaatsnamen op '-gem" en "-zele" (en afgeleiden) in en rond Zellik wijzen op verscheidene (landbouw)nederzettingen uit de vroege middeleeuwen. Sommige van deze zijn verdwenen (vb. Bekkerzeel), andere zijn uitgegroeid tot een dorpskern (vb. Kobbegem en Relegem) of zijn blijven voortbestaan als landbouwdomein (vb. Bettegem). Plaatsnamen op "-zele", zoals Bekkerzeel, zouden wijzen op de vestiging van nieuwe hoeves in de vroege middeleeuwen – Merovingische periode.

De parochie, waarvan algemeen wordt aangenomen dat ze ontstaan is uit een villakerk, klimt op tot het midden van de 9e eeuw.

Vermoedelijk in de 8ste of het begin van de 9e eeuw kwam Zellik volledig in handen van de Sint-Baafsabdij te Gent. Vermoedelijk heeft die abdij hier een kleine bidplaats opgericht die logischerwijze werd toegewijd aan Sint-Bavo. Al in 974 zou er sprake zijn van een kerkje. In de 12e eeuw bezat de Sint-Baafsabdij van Gent nog steeds het patronaatsrecht voor de parochiekerk van Zellik en haar dochterparochie Sint-Quirijn te Neer-Zellik, die dit recht behield tot de Franse Revolutie. Tot de 13e of de 14e eeuw was de parochie veel uitgestrekter dan nu en omvatte een groot deel van de huidige gemeente Groot-Bijgaarden.

De Abdij van Affligem (gesticht in 1062) kreeg in de 12e eeuw bijna 2/3de van de grond van Zellik in handen. Haar bezittingen strekten zich vooral uit in Neer-Zellik, waaronder de hoven te Overjette en het Hooghof. De twee nederzettingen te Op-Zellik en te Bettegem bleven in de volle middeleeuwen onder het gezag van Sint-Baafs, maar werden naderhand gesplitst in een Groot en een Klein Hof te Op-Zellik enerzijds, het Hof te Bettegem en het Hof Piermont te Bettegem anderzijds.

Vanaf de 12e tot het einde van de 18e eeuw stimuleerde de abdij van Affligem de ontginning van kalkzandsteen, ook in Zellik (cf. de Steenpoel nabij de Sint-Bavokerk). In de 13e eeuw werd de regio van Asse herhaaldelijk belegerd en verwoest door de Vlaamse legers (1213, 1227, 1334 en 1356).

Van groot belang voor de verdere ontwikkeling van Zellik was de ligging aan de verbinding tussen Brussel en Gent, een van de voornaamste verkeerswegen tussen Vlaanderen en Brabant. Deze toen nog aarden weg liep voorbij de kerk de (huidige J. De Keersmaeckerstraat). Bij het rechttrekken in de 18e eeuw kwam het dorpscentrum ten zuiden van de "steenweg" te liggen.

Het plangebied ligt net ten zuidwesten van het gehucht *Horing.* De naam Horing heeft de betekenis van hoek en komt in Zellik op drie plaatsen voor die evenwel allemaal in Beneden-Zellik zijn gelegen. De oudst gekende vermeldingen dateren uit 1392 (*Item op selve velt inden hornic* - RAL, K.A van

[30] Kritisch samengevat uit http://www.asse.be/product/147/historiek-ontstaan-asse, https://inventaris.onroerenderfgoed.be, https://sites.google.com/site/heemkringascania/documenten/dorpen-inasse/geschiedenis-kobbegem, http://www.ascania.be/asca-special-bekkerzeel02.html
[31] MAGERMAN 2016

Brabant, nr. 8108, 4r), 1470 (*in den Hoerinck tussen de goederen van St. Baefs in beyde sijden* -OCMW B., nr. 1868) en 1637 (*bepant o eene hofstadt gestaen ende geleghen t overjette in den hornich* - RAL, KA, nr. 4591, 10v).[32]

1.3.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing in het plangebied door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19e eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken.

Ferraris (1771-1778)

De Ferrariskaarten zijn een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.[33]

Op de Ferrariskaart (Plan 10) is te zien dat het plangebied in gebruik is als akkerland. Uiterst noordnoordwest loopt een voetweg van zuidwest naar zuidoost over het plangebied. Het Hof van Overjette, hier 'Overieth' genoemd, is opnieuw op te merken ten noordoosten. De vallei van de Molenbeek wordt goed weergegeven ten oosten. Ten noorden en noordwesten is de Maalbeek weergegeven.

Vandermaelen (1846-1854)

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten (Plan 11), die gemaakt zijn door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) *Carte topographique de la Belgique* is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.[34]

Ter hoogte van het plangebied worden opnieuw de hellingslijnen afgebeeld. Het toponiem Hoorinckx wordt weergegeven net ten noorden van het plangebied. Het hof van Overjette, krijgt nu de naam Hovericht Hof. De loop van de Molenbeek en de Maalbeek en de voetweg is zichtbaar. Aan de overzijde van de straat wordt een molen afgebeeld. Iets verder naar het noordwesten toe wordt een tweede molen weergegeven.

Atlas der Buurtwegen (1843-1845)

Een andere 19e-eeuwse kadasterkaart is de Atlas der Buurtwegen (Plan 12). Deze atlas werd opgemaakt in opdracht van de wetgever en had als doel om ondubbelzinnig aan te duiden welke kleine

[32] VERBESSELT 1965 en mededeling Jaak Ockeley 07/05/2018
[33] KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018
[34] GEOPUNT 2019e

wegen een openbaar karakter hadden. Per toenmalige gemeente werd een atlas opgemaakt, met uitzondering van een aantal stadskernen.[35]

Het plangebied wordt nog steeds onbebouwd weergegeven. De voetweg valt net buiten het plangebied. De Molenbeek wordt opnieuw weergegeven in noorden. Het toponiem Hooring, ter hoogte van het Hof van Overjette, is opnieuw af te lezen.

Popp (1842-1879)

De Poppkaarten (Plan 13) zijn het levenswerk van Philippe-Christian Popp (1805-1879). Van 1842 tot aan zijn dood in 1879 werkte hij aan zijn atlas. Ongeveer alle gemeenten van de toenmalige provincies Brabant, Henegouwen, Luik, Oost- en West-Vlaanderen had hij getekend en gedrukt.[36]

De situatie is dezelfde gebleven als bij de vorige kaart. Nu worden aan de overzijde van de straat wel opnieuw de twee molens weergegeven.

Topografische kaarten (1865-1924) en orthofoto 's

De situatie op de topografische kaarten van 1865, 1877 en 1891 (Plan 14, Plan 15 en Plan 16) is gelijkaardig aan de situatie als bij de hierboven besproken historische kaarten. De hoogtelijnen en de beekvalleien worden steeds weergegeven. Pas vanaf 1924 (Plan 17) wordt binnen het plangebied bewoning weergegeven langsheen de weg. Er zit wel een afwijking op de gerefereerde kaart. Iets ten noorden bevindt zich een steenbakkerij. Het gebied net ten zuiden van het projectgebied en de beekvalleien worden hier gearceerd met stippellijn weergegeven. Mogelijk kan dit geassocieerd worden met de ontginning van leem voor de baksteenindustrie.

Vanaf 1971 is op de orthofoto's industriële bebouwing, verharding en begroeiing te zien (Plan 18). De gebouwen staan haaks op de Brusselsesteenweg georiënteerd. Op de topografische kaart van 1979-1990 zijn deze gebouwen gesloopt en is de huidige bebouwing opgetrokken parallel aan de Brusselsesteenweg en is de huidige verharding aangelegd (Plan 19). Op de meest recente orthofoto is de huidige situatie af te lezen (Plan 20). Het meest noordelijke gebouw is gesloopt en de parking is uitgebreid. De groenzone vooraan is licht aangepast ten opzichte van de vorige orthofoto 's.

[35] GEOPUNT 2019d
[36] KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË 2018

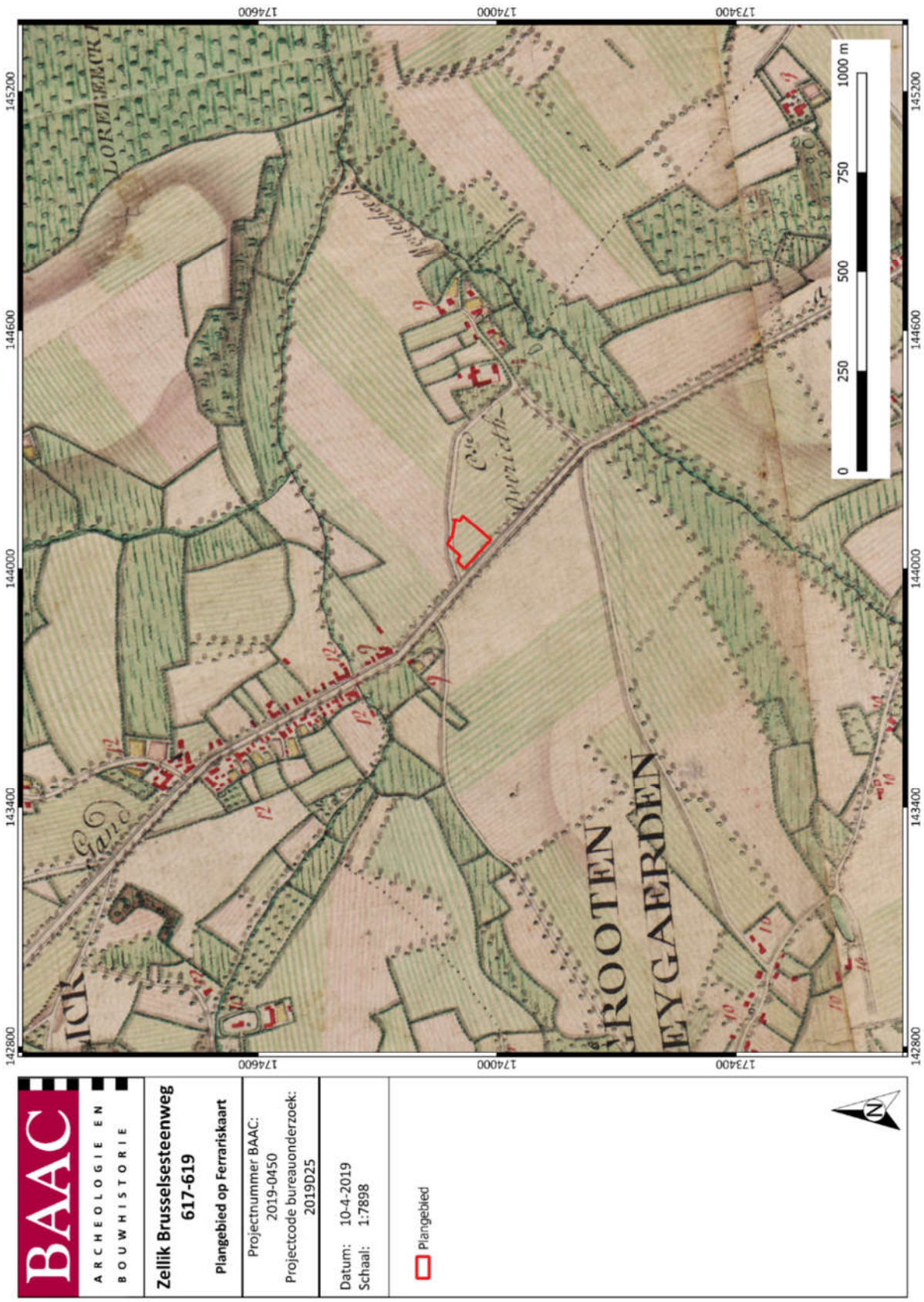

Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart[37] (1:11.520; digitaal; 15-4-2019)

[37] GEOPUNT 2019a

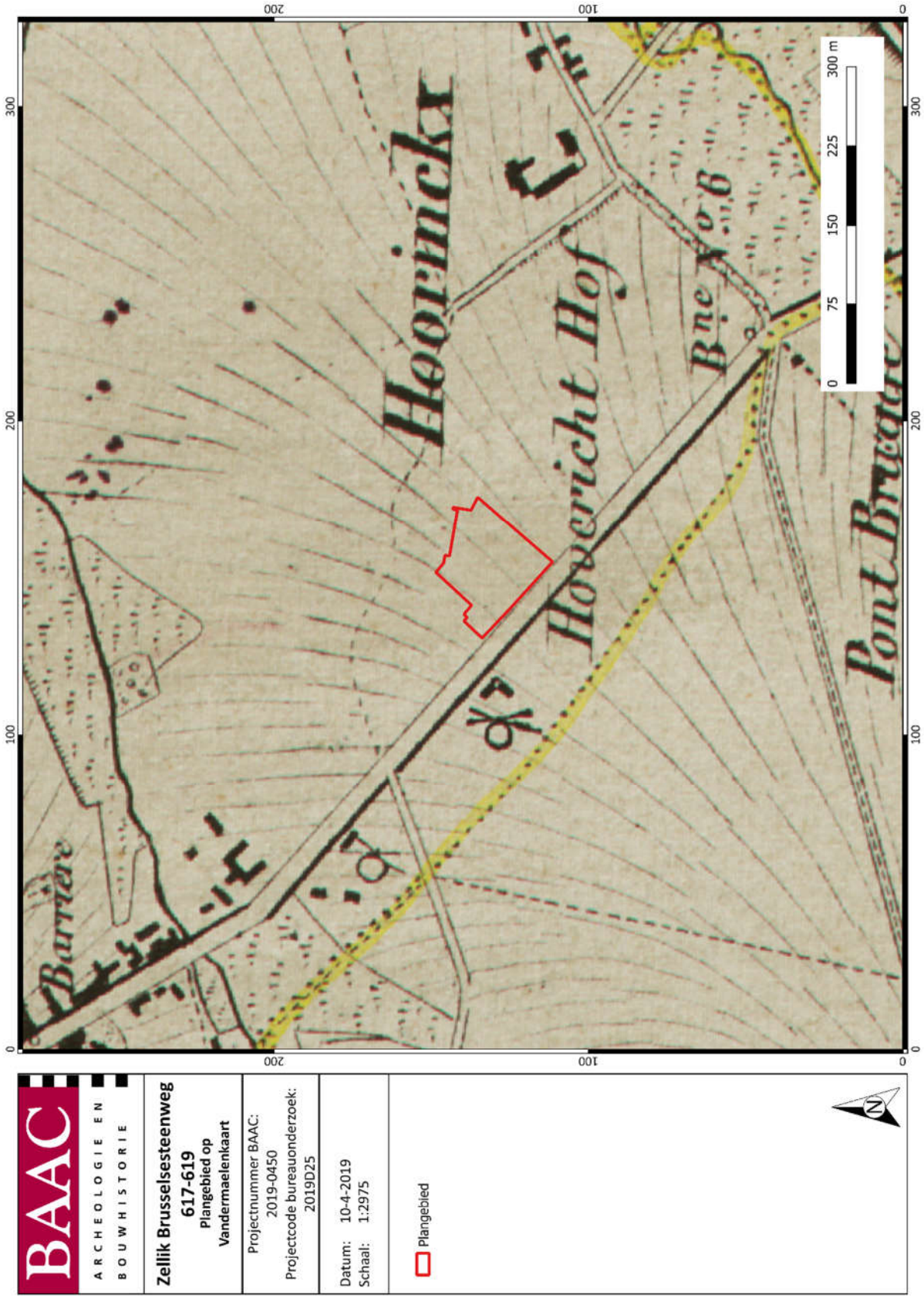

Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart[38] (1:20.000; digitaal; 15-4-2019)

[38] GEOPUNT 2019e

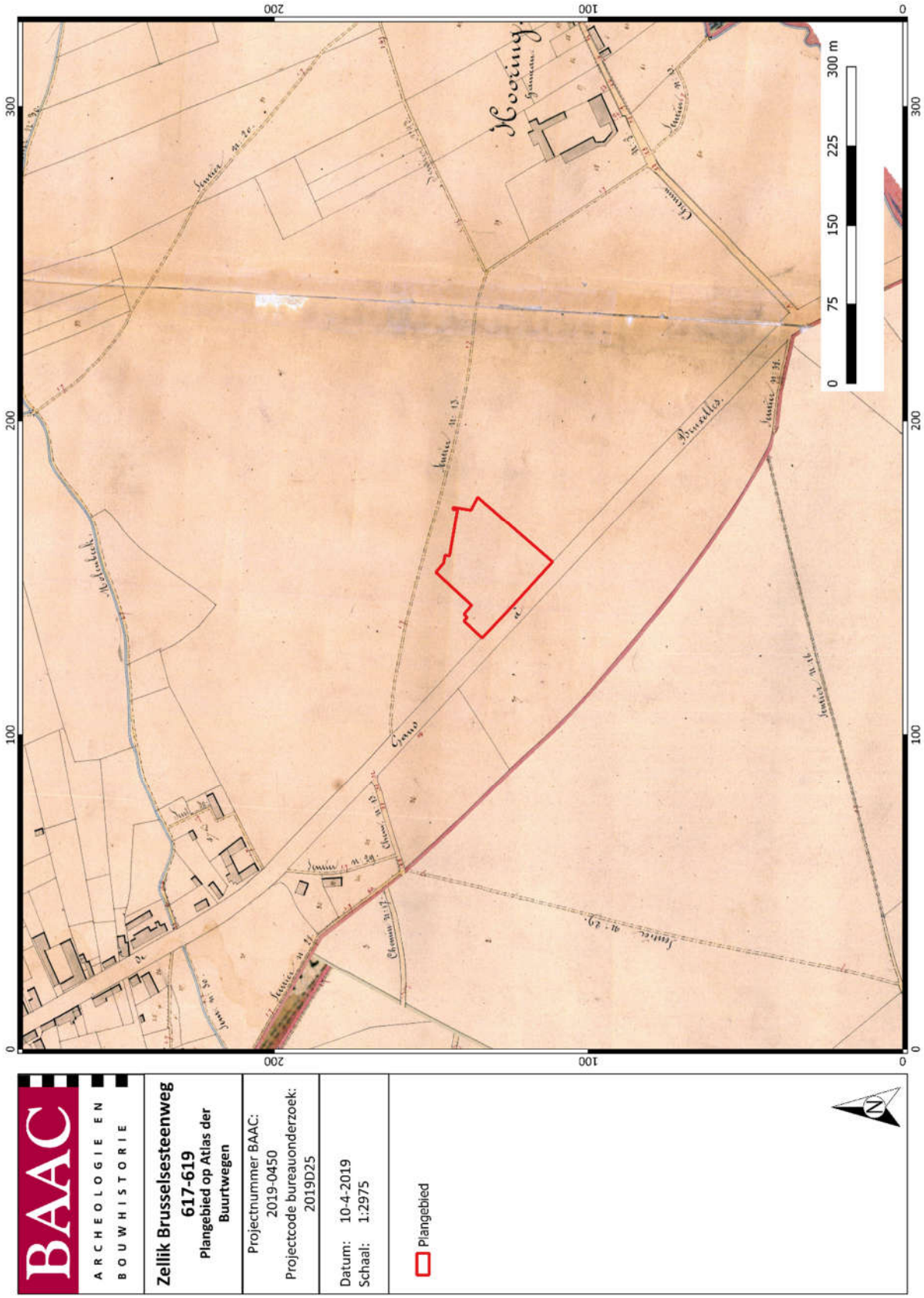

Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen[39] (1:2.500; digitaal; 15-4-2019)

[39] GEOPUNT 2019d

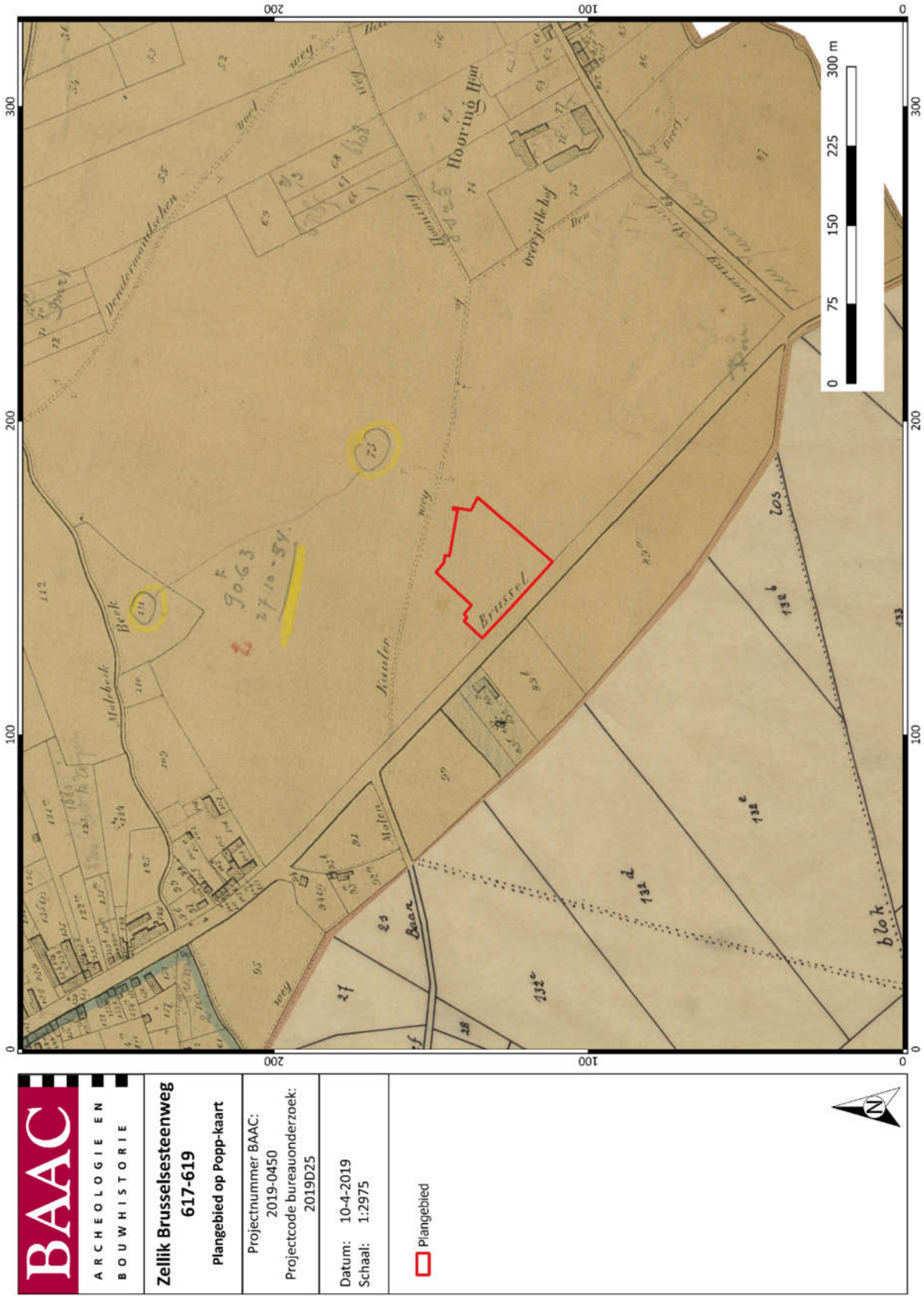

Plan 13: Plangebied op de Poppkaart[40] (onbekend; digitaal; 15-4-2019)

[40] GEOPUNT 2019b

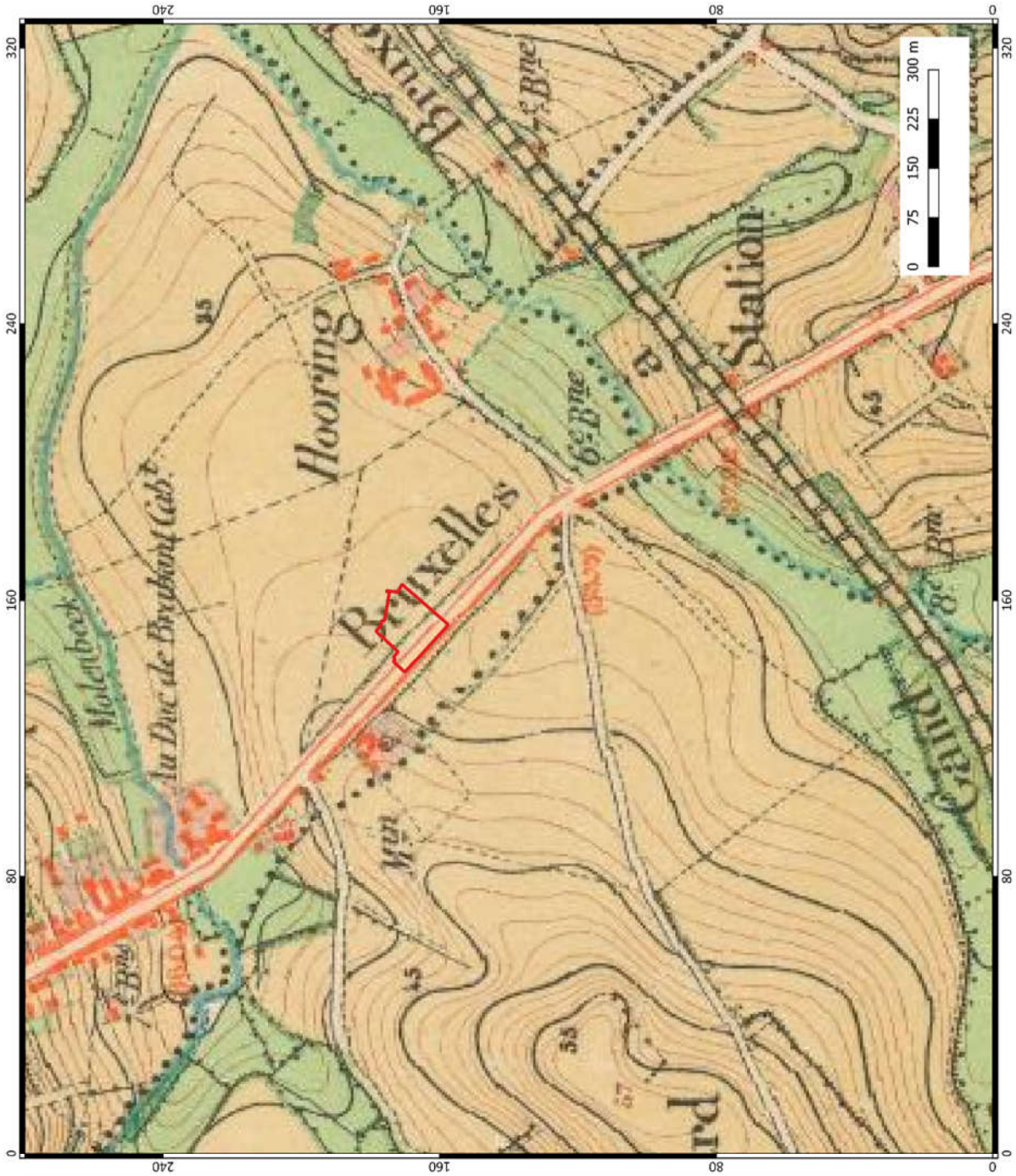

BAAC
ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE

Zellik Brusselsesteenweg 617-619
Plangebied op Topografische kaart (1865)

Projectnummer BAAC: 2019-0450
Projectcode bureauonderzoek: 2019D25

Datum: 10-4-2019
Schaal: 1:5267

Plangebied

N

Plan 14: Plangebied op een topografische kaart uit 1865[41]

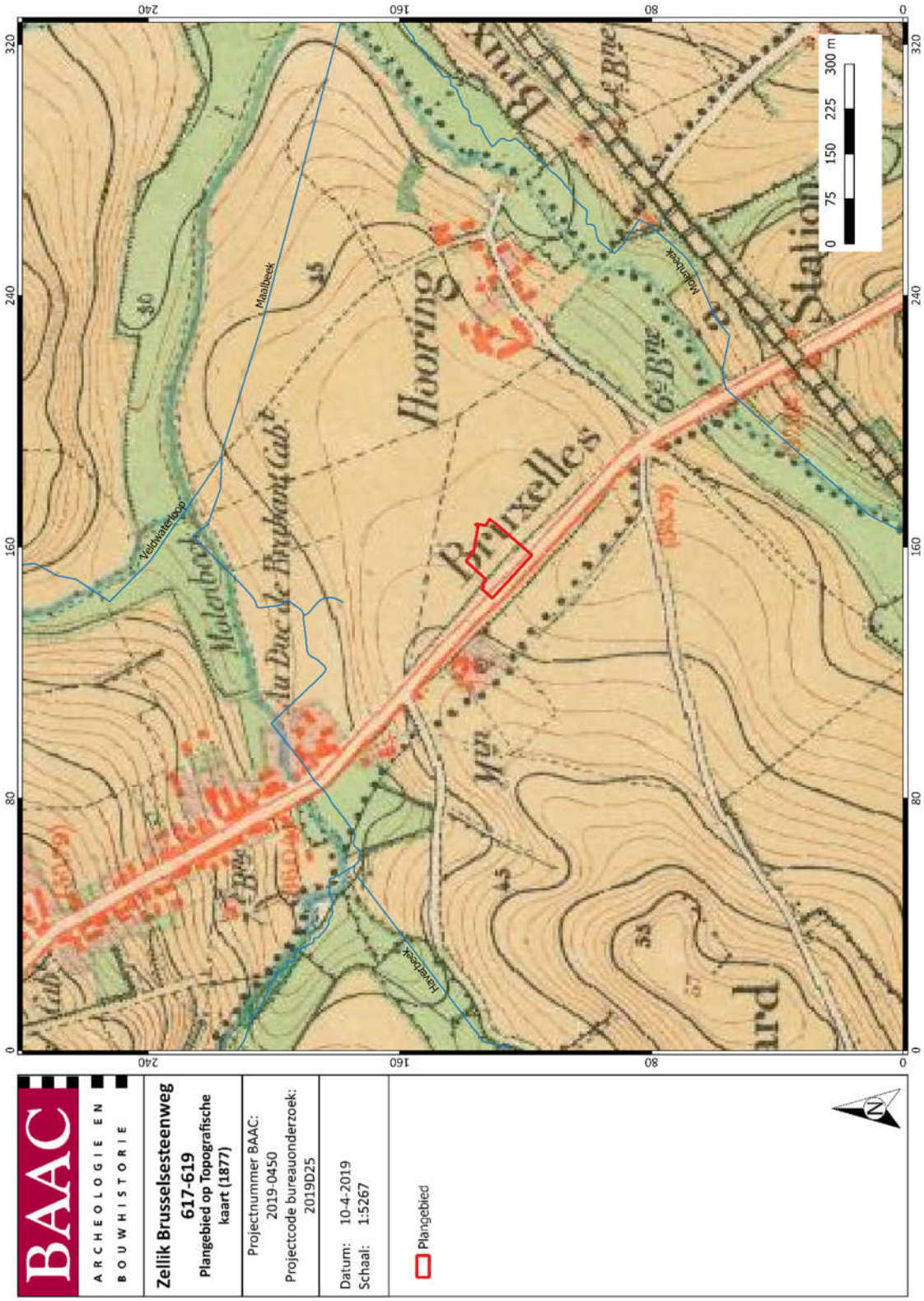

Plan 15: Plangebied op een topografische kaart uit 1877[42]

[41] CARTESIUS 2019
[42] CARTESIUS 2019

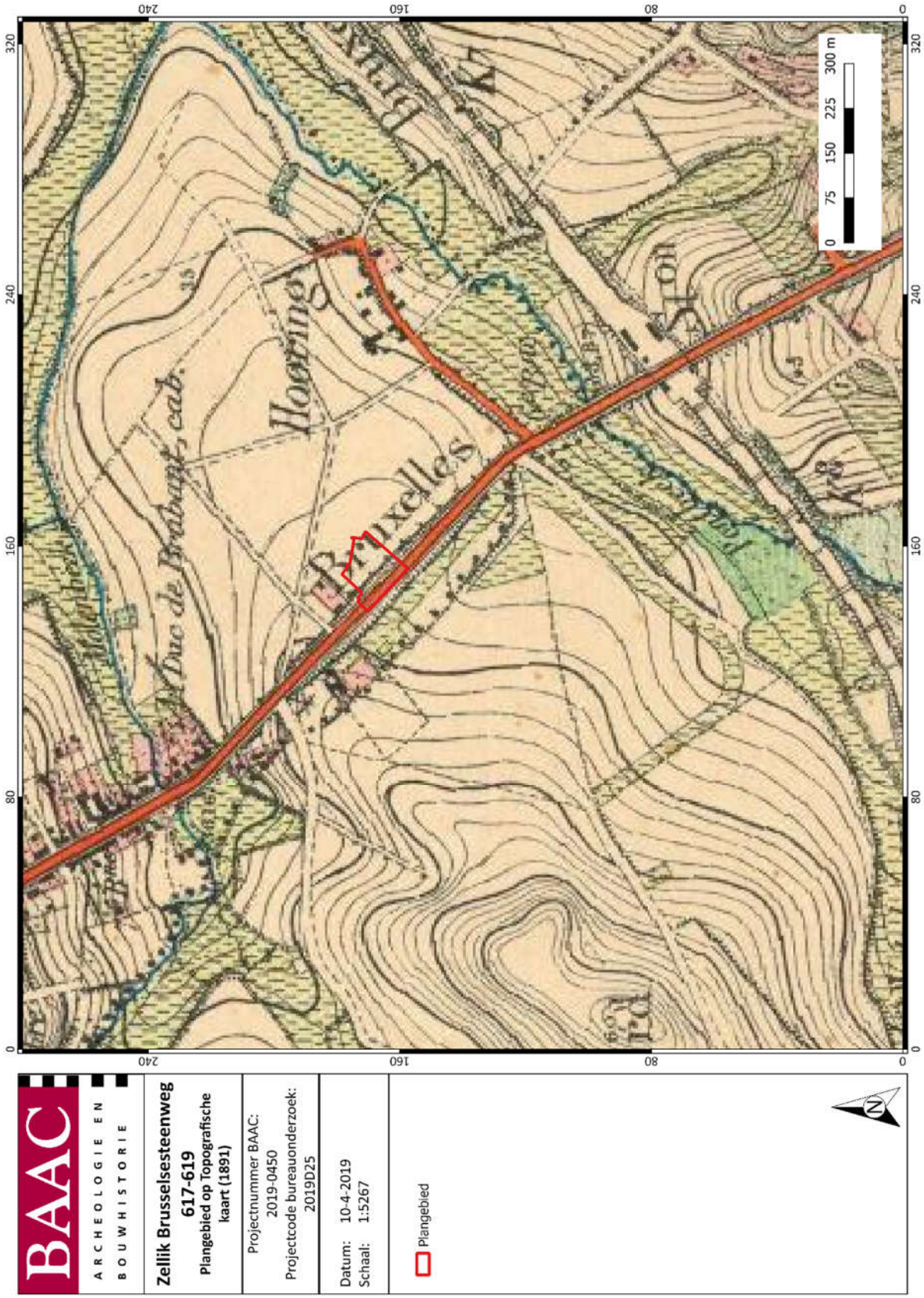

Plan 16: Plangebied op een topografische kaart uit 1891[43]

[43] CARTESIUS 2019

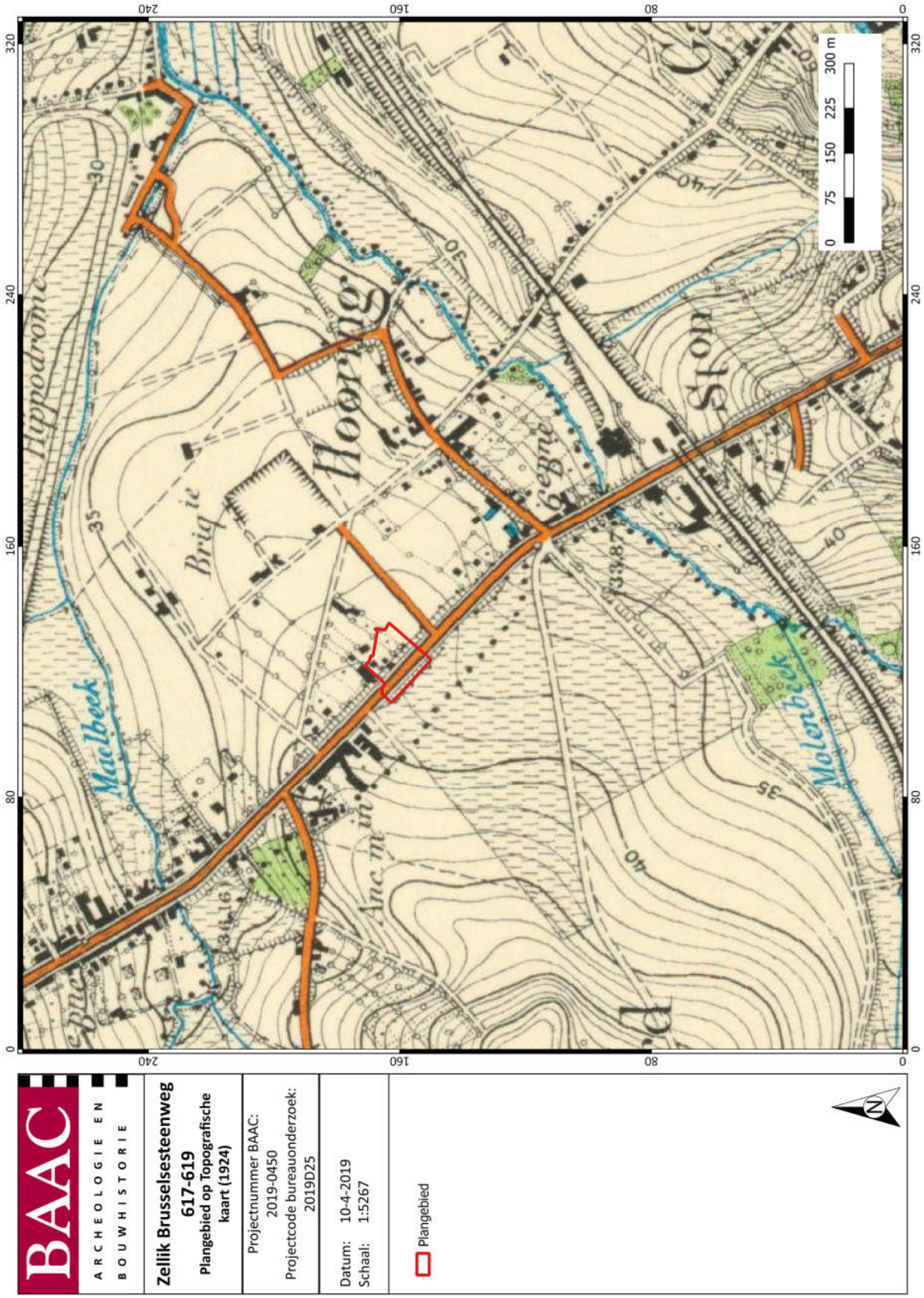

Plan 17: Plangebied op een topografische kaart uit 1924[44]

[44] CARTESIUS 2019

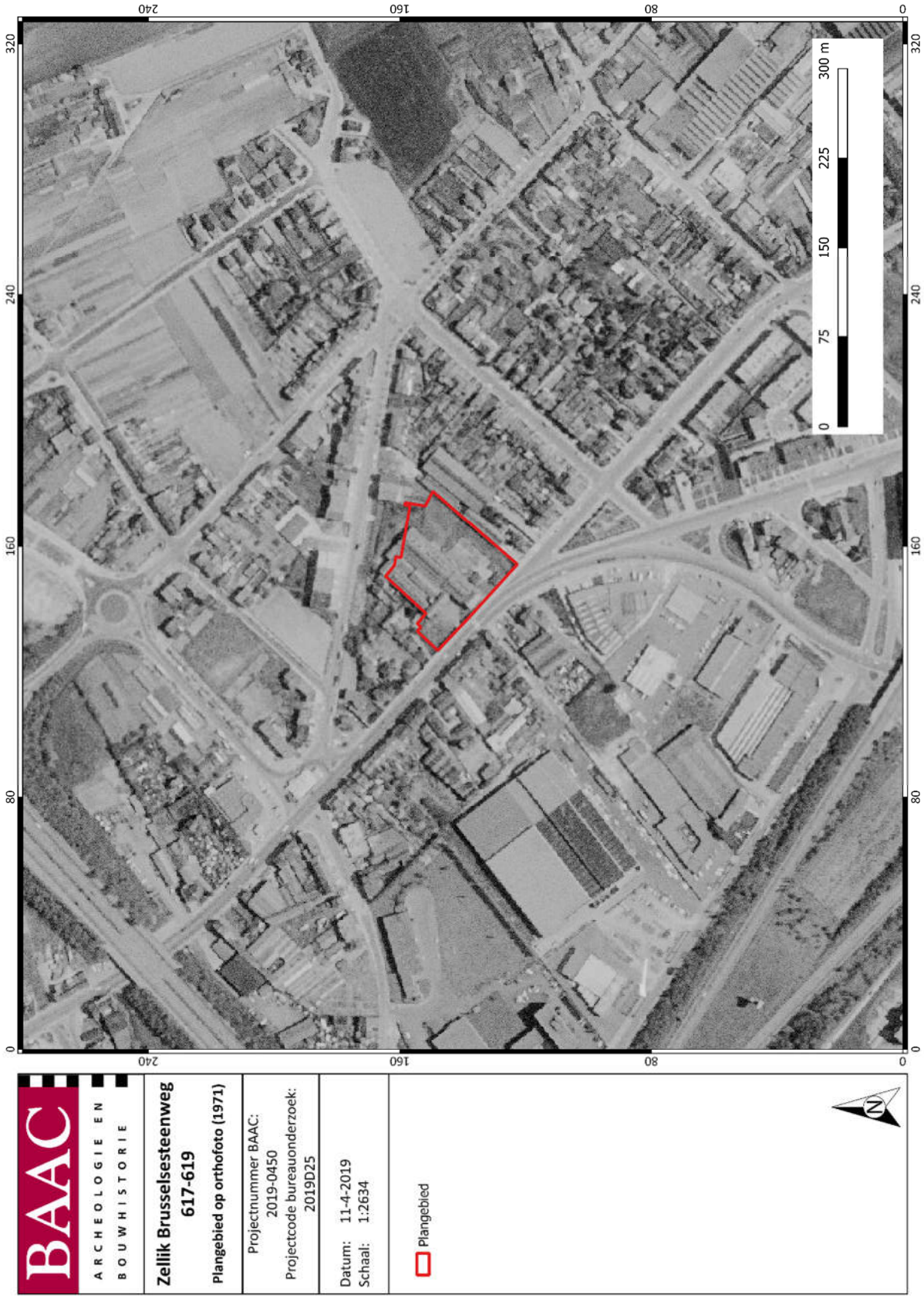

Plan 18: Orthofoto van plangebied 1971[45]

[45] AGIV 2019b

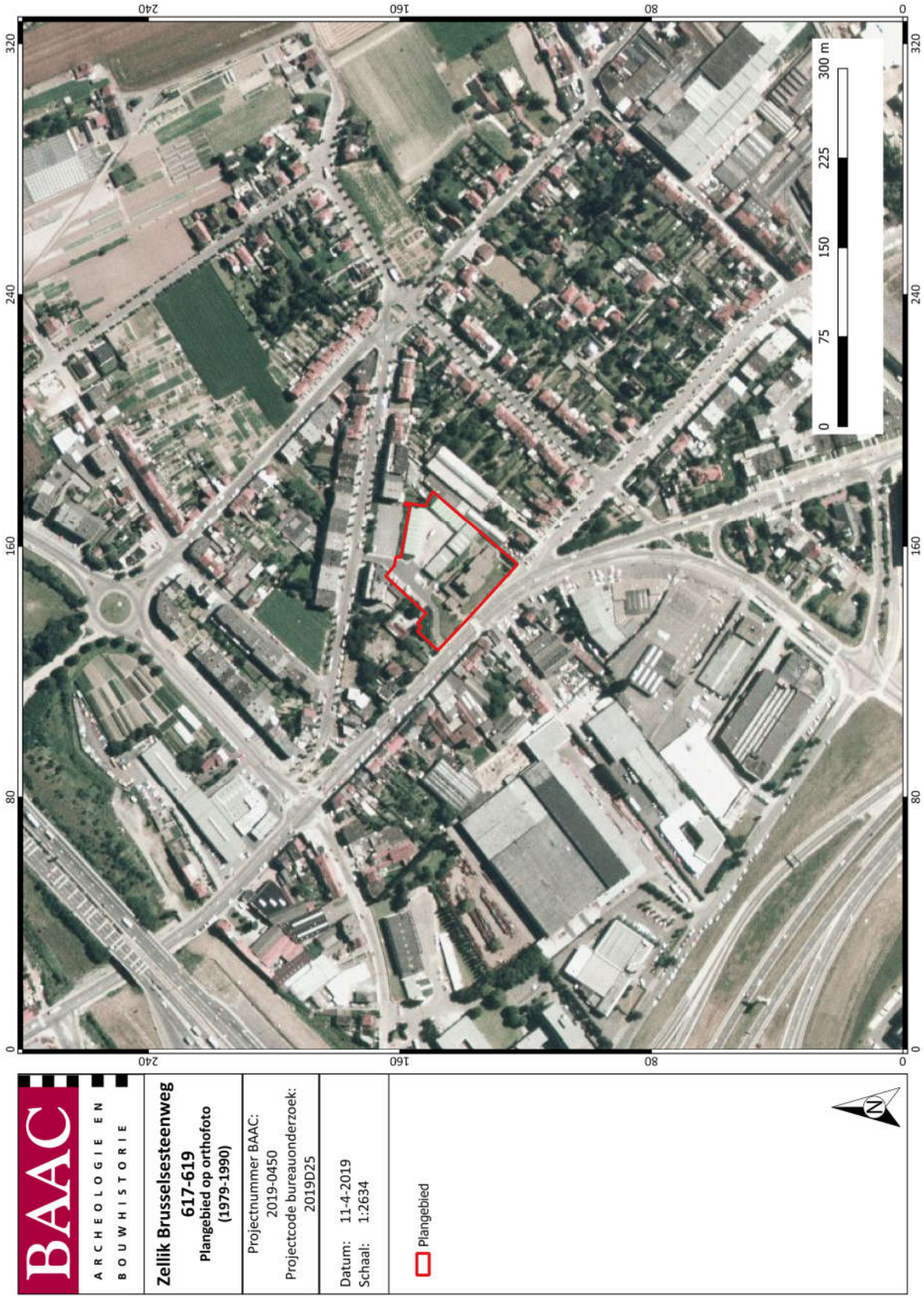

Plan 19: Orthofoto 1979-1990[46]

[46] AGIV 2019b

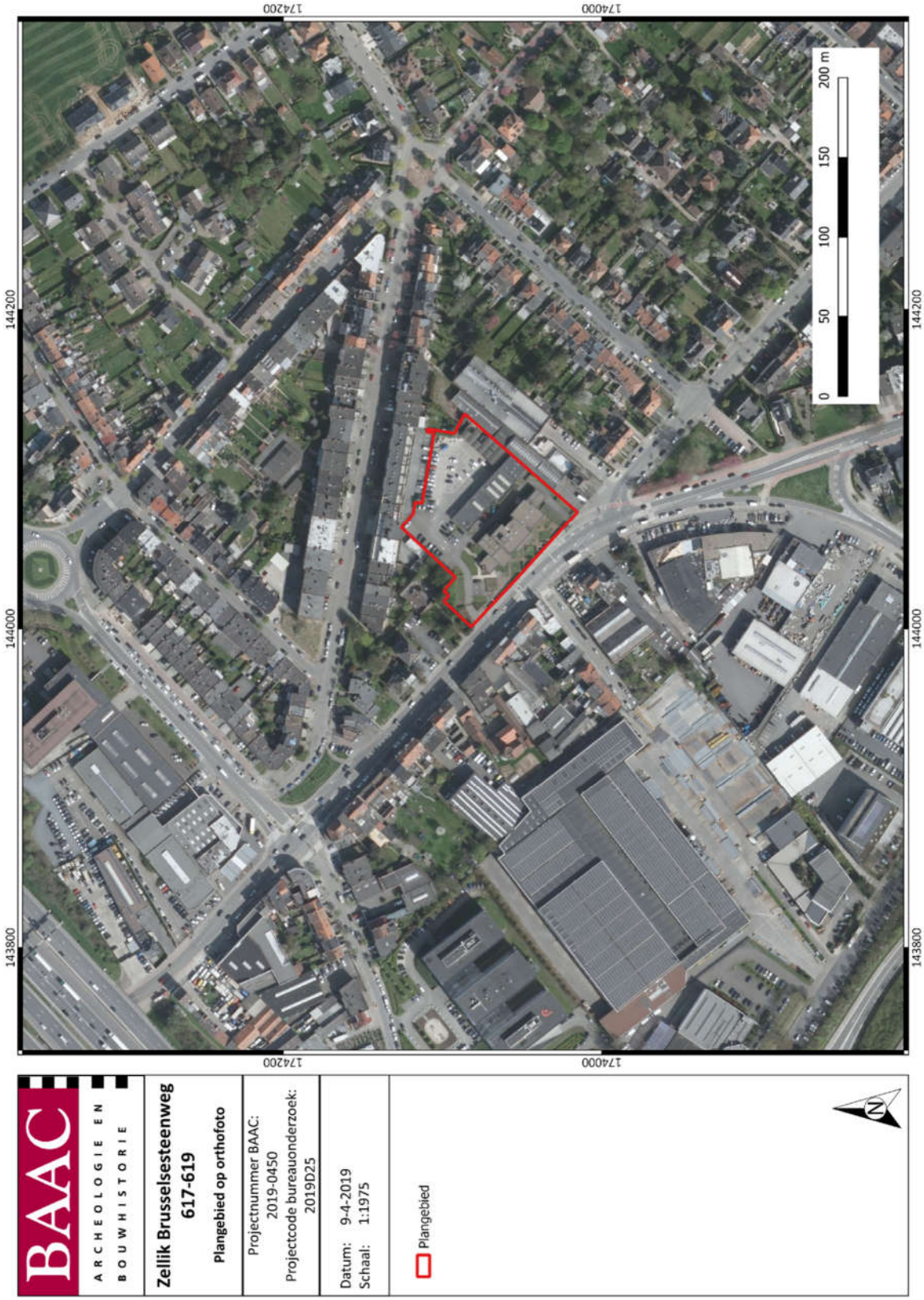

Plan 20: Orthofoto van het plangebied: huidige toestand[47]

[47] AGIV 2019b

1.3.4 Archeologisch kader

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt een inschatting maken over het archeologisch potentieel van het plangebied. Voor het plangebied zelf zijn geen archeologische waarden gekend.

Rondom het projectgebied werd een aantal meldingen teruggevonden (Tabel 2 en Plan 21).

Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.[48]

CAI-NUMMER	OMSCHRIJVING
ID10005	HOF TE OVERJETTE, ALEENSTAANDE HOEVE, LATE MIDDELEEUWEN
ID10044	HOF TE NIEUWENHOVE, ALLEENSTAANDE HOEVE, LATE MIDDELEEUWEN
ID217668	SINT-QUIRINUSKAPEL, KAPEL VROEGE MIDDELEEUWEN
ID10003	HOF TE OP-ZELLIK, ALLEENSTAANDE HOEVE, LATE MIDDELEEUWEN
ID10004	KLEINHOF/ HOF TEN BORRE, ALEENSTAANDE HOEVE, LATE MIDDELEEUWEN
ID2003	LOSSE METAALVONDST, MUNT, 115EEUW
ID10043	PELGRIM DE BIGARD KASTEEL, MOTTE, LATE MIDDELEEUWEN
ID208411	LOSSEMETAALVONDST, FIBULA, MIDDEN ROMEINSE TIJD
ID2256	PERCEEL LANGS DE SCHAPENBAAN, PREHISTORIE/ROMEINSE TIJD
ID5353	LOSSE VONDSTEN LITHISCH MATERIAAL EN AARDEWERK, NEOLITHICUM EN VOLLE MIDDELEEUWEN
ID3124	'THOOGHOF, ALLEENSTAANDE HOEVE, LATE MIDDELEEUWEN

De oudste archeologische vondsten die zijn aangetroffen in Zellik zijn lithische artefacten uit het neolithicum, namelijk een fragment van een gepolijste bijl uit lichtgrijze gespikkelde mijnsilex (ID5278) en een schrabber uit zwarte, niet glanzende silex (ID150449). Het betreft hier blijkbaar geïsoleerde vondsten, die niet rechtstreeks op de aanwezigheid van prehistorische artefactensites hoeft te wijzen.

Uit de metaaltijden zijn tot op heden nog geen vindplaatsen gekend in Zellik.

Uit de Romeinse periode zijn in de ruimere omgeving enkele meldingen gemaakt. Ten zuidwesten werd een Romeinse fibula gevonden (ID208411). Verder naar het noordwesten in Relegem ligt de Schapenbaan, die vermoedelijk teruggaat tot de Romeinse periode (ID2256).

[48] CAI 2019

Uit de vroege middeleeuwen zijn tot op heden nog geen vondsten uit Zellik geregistreerd in de CAI. Wel zou de Sint-Quirinuskapel (ID 217668) ontstaan zijn uit het negende-eeuws villakerkje van de *villa de Nether-Sellica* en zich ontwikkeld hebben tot een bedevaartsoord waar Sint-Quirinus werd aanbeden voor oog- en oorziekten en kwijnende kinderen.

De Sint-Bavokerk van Zellik (ID 1956) zou minstens opklimmen tot de volle middeleeuwen. Maar naar verluid zou al in 974 sprake van een kerkje, opgericht door de Sint-Baafsabdij van Gent en daardoor toegewijd aan Sint-Bavo. Als dit correct is, klimt het dorpscentrum van Zellik op tot de vroege middeleeuwen (10e eeuw – de Ottoonse periode).

Tenslotte zijn er in de omgeving van het plangebied verschillende hoeves en een kasteel gekend die teruggaan tot de late middeleeuwen en de nieuwe tijd. Hieronder volgt een korte opsomming van de gekende hoeves:

- Hof te Overjette (ID 10005): late middeleeuwen.

- ‘t Hooghof (ID 3124), met een eerste vermelding van de hoeve in 1148. In de eerste abdijkroniek van Affligem over het ontstaan en de beginjaren van deze abdij staat vermeld hoe de abdij in het bezit is gekomen van dit domein. Hieruit blijkt dat Rudolf van Dongelberg bij zijn intrede als monnik in de abdij in 1109 haar zijn helft van dit domein schonk. Hierin was nog echter geen sprake van boerderijgebouwen. Kort daarop kocht de abdij de andere helft van zijn dochter en haar echtgenoot.

- Hof te Nieuwenhove (ID1044): alleenstaande hoeve uit de late middeleeuwen. De hoeve was eigendom van de Sint-Baafsabdij.

- Hof te Bettegem (ID 10001), een site met walgracht uit de volle middeleeuwen

- ’t Hof te Piermont (ID 10002): oude abdijhoeve van Sint-Baafs te Gent, qua oorsprong opklimmend tot vóór 1475, J. Verbesselt opteert voor een ontstaan in de dertiende eeuw. [49]De benaming, een Romaans toponiem met de betekenis van "steenberg", zou verwijzen naar de steengroeven die hier in de omgeving vanaf het einde van de 10de eeuw ontgonnen werden;

- Kleinhof (ID 10004): late middeleeuwen

Ten zuidwesten bevindt zich Het Pelgrim de Bigard Kasteel, het kasteel van de heren van Bijgaarden. Het kasteel met donjon werd beschermd als monument in 1940. In de late middeleeuwen werd een motte opgericht. In de 17de eeuw werd een versterkt kasteel opgetrokken dat volkomen losstaat van de motte.

[49] VERBESSELT 1965

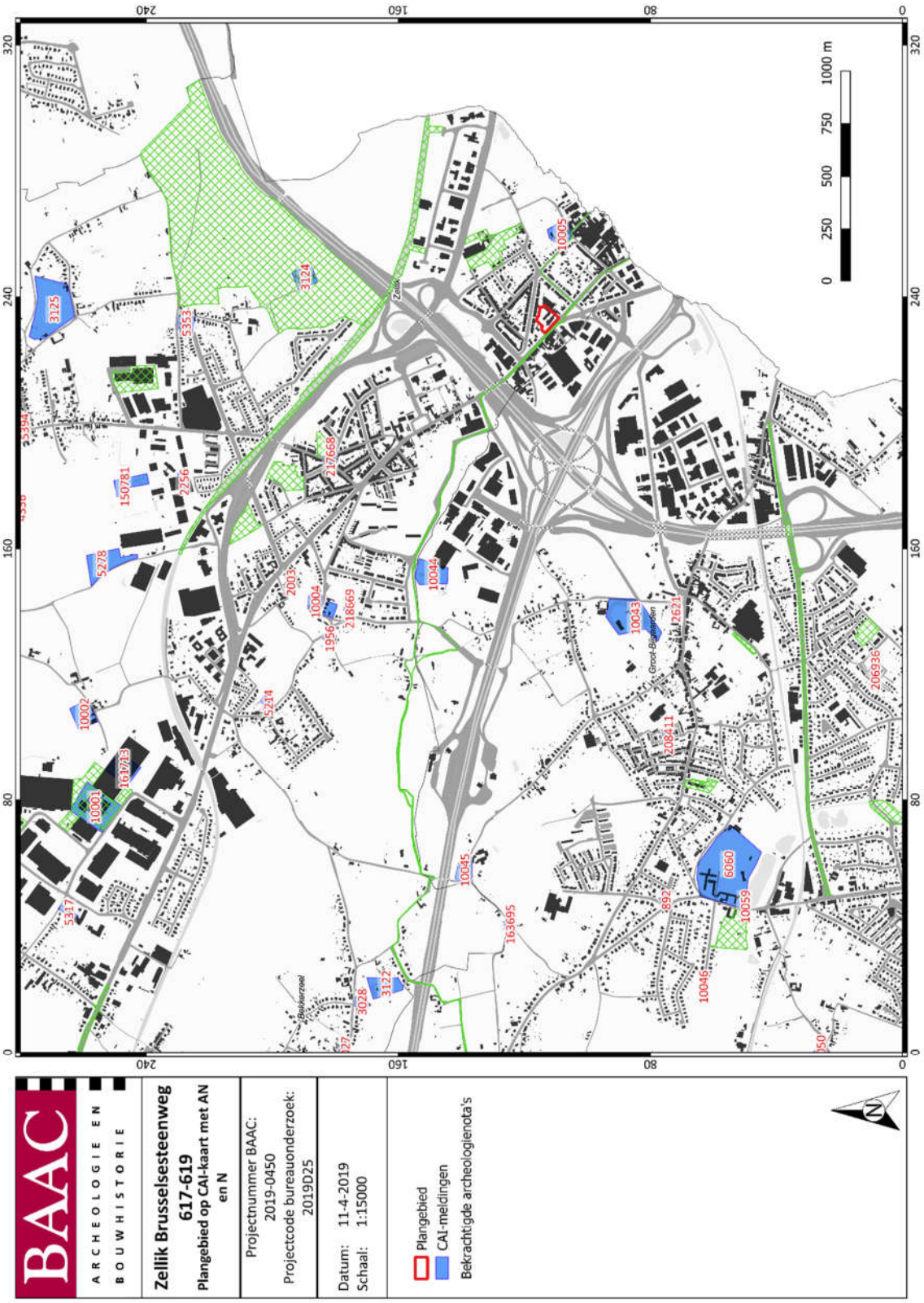

Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart[50], met aanduiding van (archeologie)nota's (1:1; digitaal;15-4-2019) [51]

[50] CAI 2019
[51] CAI 2019

1.3.5 Archeologienota's

Hieronder worden kort enkele archeologienota's besproken die in de onmiddellijke omgeving van het plangebied zijn opgemaakt. Deze worden ook op Plan 21 weergegeven.

ID1371 Vooronderzoek Asse AB-route: ca 800 m ten noorden van het projectgebied

De archeologienota schrijft geen verder onderzoek voor omdat het projectgebied al is verstoord door de aanleg van de spoorweg. [52]

ID3219 Vooronderzoek Dilbeek Elia Bruegel: deels langs de Brusselsesteenweg

BAAC Vlaanderen bvba adviseerde geen archeologisch vervolgonderzoek ter hoogte van de geplande werken op de as van Bruegel tot Albert Temmermanstraat 36 te Asse. Uit het bureauonderzoek werd duidelijk dat er een lage tot middelhoge archeologische verwachting is die moet worden bijgesteld naar laag door de al aanwezige verstoringsgraad door reeds uitgevoerde activiteiten en erosie. De maximale breedte van de geplande verstoring is ook onvoldoende groot om een ruimtelijk inzicht binnen de geplande verstoring te vergaren, in het geval van aanwezigheid van sporensites.[53]

ID5103 Vooronderzoek Asse Zellik Frans Timmermansstraat: ca. 1.300 m naar het noordwesten van het projectgebied

Op basis van de uitgevoerde boringen kon gesteld worden dat het plangebied al dermate verstoord werd dat geen archeologisch erfgoed meer verwacht wordt. De voormalige bewoning en afbraak ervan had al een aanzienlijke impact op het bodemarchief. Een verder archeologisch vooronderzoek wordt op basis hiervan niet geadviseerd.[54]

ID7335 Vooronderzoek Asse Zellik-Kerremanspark: ca. 425 m naar het noordoosten

De archeologienota schrijft in het programma van maatregelen een proefsleuvenonderzoek voor. Als aanwijzingen worden aangetroffen voor de aanwezigheid van steentijd artefactensite(s), wordt de onderzoeksmethode bijgestuurd op basis van de richtlijnen van de Code van Goede Praktijk.[55]

[52] OE ID1371
[53] OE ID3219
[54] OE ID5103
[55] OE ID7335

1.4 Besluit

1.4.1 Datering en interpretatie

Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kan niet met zekerheid gezegd worden of archeologische waarden aanwezig zijn binnen het plangebied; Er zijn echter verschillende archeologische indicatoren in de nabije omgeving van het plangebied.

Steentijd

De landschappelijke ligging van het plangebied op een helling in de onmiddellijke omgeving van verschillende beekvalleien kan een aantrekkelijk invloed gehad hebben op de prehistorische mens. Wel dient rekening gehouden te worden met de graad van verstoring binnen het plangebied ten gevolge van de bouw van de huidige bebouwing. De exacte verstoring die deze teweegbracht, is echter nog onbekend.

Metaaltijden en Romeinse periode

Ook voor deze periodes kan de landschappelijke ligging van het plangebied, op een verhevenheid, een eerste indicatie zijn voor het aantreffen van sporen.

Middeleeuwen en nieuwe tijd

In de nabije omgeving van het plangebied zijn talrijke relicten terug te vinden daterend uit de late en postmiddeleeuwse periode. Binnen het plangebied zijn geen aanduidingen voor eventuele bebouwing.

Nieuwste tijd

Vanaf 1924 is bebouwing op te merken binnen het plangebied. In eerste instantie bevinden de woningen zich langs de straatkant, met enkele bijgebouwen meer naar achter gelegen. Op een orthofoto uit 1971 is te zien dat het terrein wordt het ingenomen door industriële bebouwing. Op de orthofoto van 1979-1990 is te zien dat de industriële gebouwen zijn gesloopt en dat het terrein wordt ingenomen door de huidige bebouwing en verharding.

1.4.2 Archeologische verwachting

Op basis van de beschikbare archeologische en historische gegevens kunnen sporen uit alle perioden verwacht worden. Het plangebied is gelegen in een gradiëntzone in de onmiddellijke omgeving van verschillende beken. Op basis van een inventarisatie zijn verschillende sites met walgracht herkend op de historische kaarten.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is niets voor handen wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het onderzoeksgebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is door verder vooronderzoek uit te voeren.

Daarnaast is het plangebied bebouwd en/of verhard. De impact van deze bebouwing/verharding op het bodemarchief is vooralsnog onduidelijk. Verder vooronderzoek kan eveneens hier meer duidelijkheid in brengen.

1.4.3 Potentieel op kennisvermeerdering

Het potentieel op kennisvermeerdering voor steentijd is hoog gezien de landschappelijke ligging van het projectgebied op een gradientzone in de onmiddellijke omgeving van verschillende beken. In de ruime omgeving zijn enkele vondsten lithisch materiaal gedaan, maar het gaat hier om losse vondsten zonder concrete context. Als er binnen het plangebied steentijdmateriaal zou worden aangetroffen

dan zou de kenniswinst enorm zijn. Anderzijds is het niet ondenkbaar dat het bodemarchief al verstoord is door de bouw van vroegere en huidige bebouwing en verharding. De kans dat de relevante archeologische lagen (groten)deels verstoord zijn, is vrij groot, maar er bestaat nog enigszins onzekerheid. Bijgevolg dringt verder archeologisch onderzoek zich op en dit in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek.

De verwachting op de aanwezigheid van sporensites vanaf het neolithicum tot de metaaltijden is laag. Sporensites uit deze periode zijn nog maar zelden vastgesteld in de regio. Hiervoor geldt dus een lage verwachting, maar een hoog potentieel op kennisvermeerdering.

De verwachting op aanwezigheid van sporensites en sites met vaste structuren (metselwerk) van de Romeinse tijd tot de middeleeuwen ligt voor deze regio zeer hoog. De waarde tot kennisvermeerdering is afhankelijk van de aard van de site en de bewaringstoestand.

1.4.4 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Er kan op basis van de beschikbare gegevens van het bestudeerde kaartmateriaal en de historische en archeologische gegevens uit de directe en ruimere omgeving van het plangebied niet met zekerheid gezegd worden wat de aard van de eventueel aanwezige waarden binnen de contouren van het plangebied zal zijn. Verder archeologisch vooronderzoek is noodzakelijk om het potentieel op kennisvermeerdering te onderzoeken

Het uitvoeren van een **landschappelijk bodemonderzoek in de vorm van boringen** blijkt de meest efficiënte methode te zijn om enerzijds de gaafheid van het bodemprofiel te bepalen en anderzijds de geomorfologie van de bodem (met mogelijke antropogene bodemhorizonten en relevante archeologische niveaus) in kaart te brengen. Deze twee elementen zijn de essentie van de vraagstellingen voor het verder vooronderzoek.

Om het potentieel op kennisvermeerdering binnen het onderzoeksgebied te onderzoeken, stelt BAAC Vlaanderen bvba voor om allereerst een **archeologisch vooronderzoek zonder ingreep in de bodem** uit te voeren in de vorm van een landschappelijk booronderzoek. Door het toepassen van deze onderzoeksmethode kan een uitspraak gedaan worden over de eventuele aanwezigheid van archeologisch relevante lagen. Als blijkt dat het bodemarchief nog relevante archeologische lagen bevat, komt het in aanmerking voor een **archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem**. Binnen dit vooronderzoek met ingreep in de bodem wordt best geopteerd voor een tweeledige aanpak, namelijk een archeologisch booronderzoek enerzijds en proefsleuven anderzijds. Het archeologische booronderzoek heeft als doel om eventueel aanwezige steentijdsites op te sporen, terwijl het proefsleuvenonderzoek zich richt op het detecteren van neolithische of recentere sites sporensites uit de metaaltijden, Romeinse periode of de middeleeuwen. Hoe dit in de praktijk wordt omgezet, wordt verder toegelicht in het programma van maatregelen.

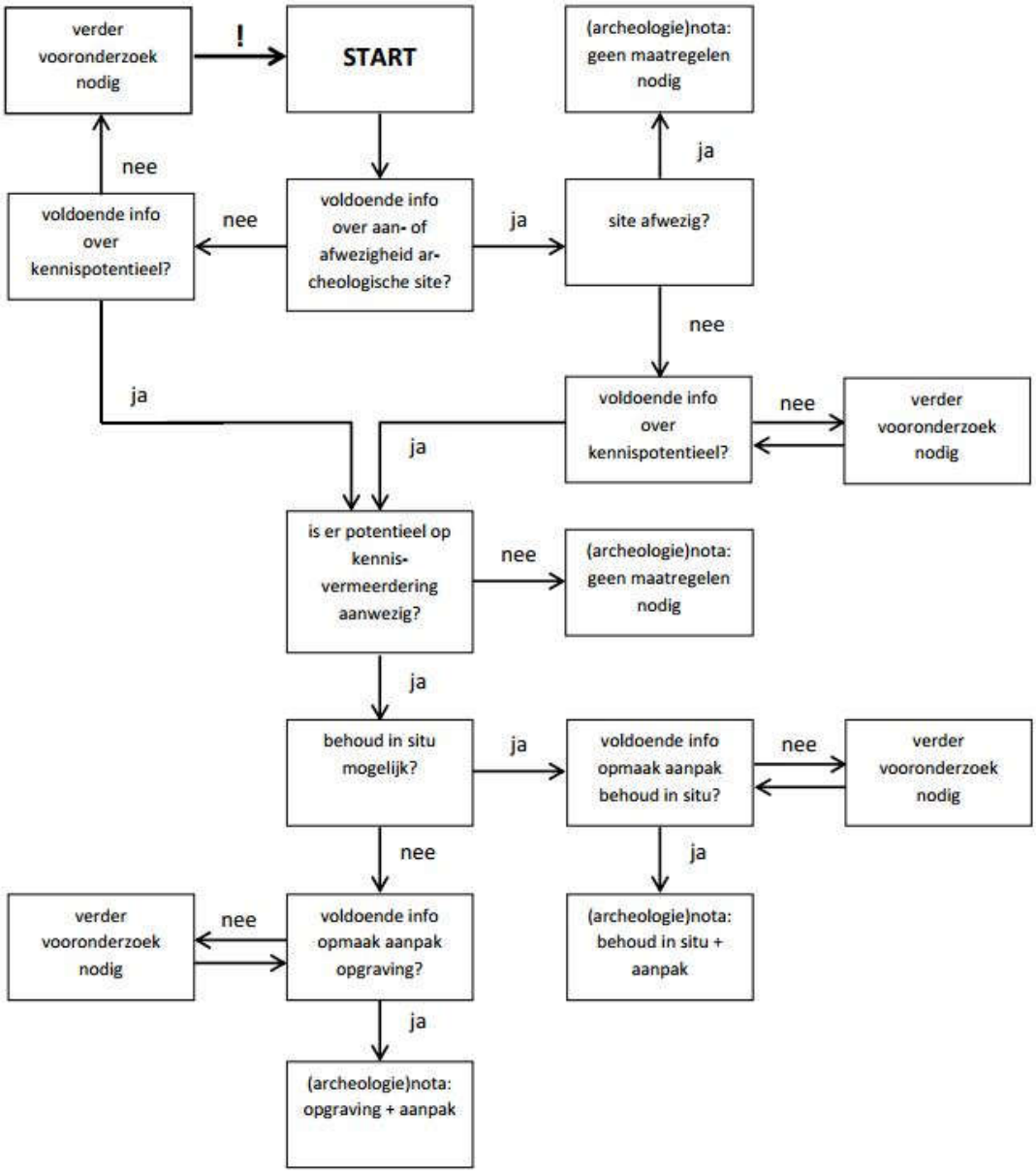

Figuur 12: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek[56]

[56] AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2017, fig.3.

2 Samenvatting

De opdrachtgever plant binnen het projectgebied de bouw van een nieuw winkelpand met bijhorende parking en groenzone. Vooraleer deze werken van start kunnen gaan dient de huidige bebouwing en verharding te worden gesloopt en ontmanteld.

Na afronding van het bureauonderzoek stelt BAAC Vlaanderen bvba vast dat verder vooronderzoek noodzakelijk is. Er werd namelijk onvoldoende informatie gegenereerd tijdens deze fase van het vooronderzoek om een mogelijke afwezigheid van een archeologische site afdoende te staven en dus een gemotiveerde uitspraak te doen over het al dan niet moeten nemen van verdere maatregelen.

De ligging van het plangebied in een gradiëntzone in de onmiddellijke omgeving van verschillende beken kan een aantrekkingskracht hebben uitgeoefend op de mens en dit vanaf de steentijden. In de ruimere omgeving van het plangebied zijn archeologische resten aangetroffen vanaf de middeleeuwen. Anderzijds is het niet ondenkbaar dat het bodemarchief al verstoord is door de bouw van vroegere en huidige bebouwing en verharding. De kans dat de relevante archeologische lagen (groten)deels verstoord zijn, is vrij groot, maar dit is nog niet aangetoond. Bijgevolg dringt verder archeologisch onderzoek zich op en dit in de vorm van een landschappelijk bodemonderzoek.

3 Plannenlijst

Plan 1: Plangebied op topografische kaart (1:10.000; digitaal; 15-04-2019) ... 2
Plan 2: Plangebied op kadasterkaart (GRB) (1:1; digitaal; 15-04-2019) ... 3
Plan 3: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto (1:1; digitaal; 15-04-2019) ... 11
Plan 4: Plangebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM), met aanduiding van de waterwegen (1:1; digitaal; 15-4-2019) ... 19
Plan 5: Plangebied en hoogteprofielen op het DHM (1:1; digitaal; 15-4-2019) ... 20
Plan 6: Plangebied op de tertiairgeologische kaart (1:50.000; digitaal; 15-4-2019) ... 24
Plan 7: Plangebied op de quartairgeologische kaart (1:200.000; digitaal; 15-4-2019) ... 25
Plan 8: Plangebied op de quartairgeologische kaart (1:50.000, digitiaal; 15-4-2019) ... 26
Plan 9: Plangebied op de bodemkaart van Vlaanderen (1:1; digitaal; 15-4-2019) ... 28
Plan 10: Plangebied op de Ferrariskaart (1:11.520; digitaal; 15-4-2019) ... 32
Plan 11: Plangebied op de Vandermaelenkaart (1:20.000; digitaal; 15-4-2019) ... 33
Plan 12: Plangebied op de Atlas der Buurtwegen (1:2.500; digitaal; 15-4-2019) ... 34
Plan 13: Plangebied op de Poppkaart (onbekend; digitaal; 15-4-2019) ... 35
Plan 14: Plangebied op een topografische kaart uit 1865 ... 37
Plan 15: Plangebied op een topografische kaart uit 1877 ... 37
Plan 16: Plangebied op een topografische kaart uit 1891 ... 38
Plan 17: Plangebied op een topografische kaart uit 1924 ... 39
Plan 18: Orthofoto van plangebied 1971 ... 40
Plan 19: Orthofoto 1979-1990 ... 41
Plan 20: Orthofoto van het plangebied: huidige toestand ... 42
Plan 21: Plangebied en omgeving op de CAI-kaart, met aanduiding van (archeologie)nota's (1:1; digitaal;15-4-2019) ... 45

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op een orthofoto(1:1; digitaal; 15-04-2019) ... 6
Figuur 2: Overzicht funderingspalen, voor meer details zie bijlage 1 ... 9
Figuur 3: Overzicht buffer- en infiltratiekamers, voor overzichtplan zie bijlage 2 ... 10
Figuur 4: Terreinsnede AA, voor detailoverzicht zie bijlage 3 ... 12
Figuur 5: Terreinsnede BB, voor detailoverzicht zie bijlage 3 ... 13
Figuur 6: Snede loskade en fundering, details zie bijlage 3 ... 14
Figuur 7: Snede zijgevel links met loskade ... 15
Figuur 8: Snede van het infiltratiebekken ... 15
Figuur 9: Hoogteverloop terrein NW-ZO ... 21
Figuur 10: Hoogteverloop terrein ZW-NO ... 21
Figuur 11: Kenmerken van de quartairgeologische kaart betreffende het plangebied ... 27
Figuur 12: Beslissingsboom voor verder archeologisch vooronderzoek ... 49

5 Lijst met tabellen

Tabel 1: Overzicht van de oppervlaktes geplande ingepen ... 10
Tabel 2: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied. ... 43

6 Bibliografie

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2017. *Code van goede praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren (versie 2.0)*, Brussel.

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED, 2018. Geoportaal. Available at: https://geo.onroerenderfgoed.be.

AGIV, 2019a. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Digitaal Hoogte Model.

AGIV, 2019b. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Grootschalig Referentiebestand (GRB).

AGIV, 2019c. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Orthofotomozaïek, middenschalig, winteropnamen, kleur, meest recent, Vlaanderen. Available at: http://www.geopunt.be.

AGIV, 2019d. Agentschap voor Geografische Informatie Vlaanderen: Topografische Kaart NGI 1:10000 raster, klassieke reeks. Available at: http://www.geopunt.be.

BEYAERT, M. et al., 2006. *België in kaart. De evolutie van het landschap in drie eeuwen cartografie*, Brussel: Uitgeverij Lannoo.

BORREMANS, M, 2015, Geologie van Vlaanderen, Gent

CAI, 2019. Centraal Archeologisch Inventaris. Available at: http://cai.onroerenderfgoed.be/.

CARTESIUS, 2019. Cartesius. Available at: www.cartesius.be.

CLAES, F., 1994, Oude heemnamen in Groot-Asse, in Ascania, 1994, 3

DE MOOR, G. & MOSTAERT, F., 1993. *Geomorfologische kaart van België 1:50000. Kaartblad Oostende*, Leuven.

DOV VLAANDEREN, 2019a. Databank Ondergrond Vlaanderen, neogeen/paleogeen (tertiair). Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

DOV VLAANDEREN, 2019b. Databank Ondergrond Vlaanderen, quartair. Available at: https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage.

GEOPUNT, 2019. GEOPUNT VLAANDEREN.

GEOPUNT, 2019a. GEOPUNT VLAANDEREN: Ferrariskaart (1777). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2019b. GEOPUNT VLAANDEREN: Popp-kaart Vlaanderen (1842-1879). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2019c. GEOPUNT VLAANDEREN: Villaretkaart (1745-1748). Available at: http://www.geopunt.be.

GEOPUNT, 2019d. Toelichting: Atlas Der Buurtwegen (1843-1845).

GEOPUNT, 2019e. Toelichting: Vandermaelen (1846-1854).

IOE, 2019. Inventaris Onroerend Erfgoed. Available at: https://inventaris.onroerenderfgoed.be.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK VAN BELGIË, 2018. Toelichting: Ferraris (kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden). Available at: http://belgica.kbr.be/nl/coll/cp/cpFerraris_nl.html.

NATUURPUNT ASSE, 2019. Available at: http://www.natuurpuntasse.be/kerremansbos.html

MAGERMAN, K., 2016, Romeinse villadomeinen in de omgeving van de vicus van Asse (onuitgegeven artikel), Agilas vzw.

SEVENANTS, W. & MAGERMAN, K., 2018, Archeologienota Zellik (Asse)- VK Kerremanspark, Asse

VERBESSELT, J., 1965, Tussen Zenne en Dender III, Het parochiewezen in Brabant tot het einde van de 13e eeuw, 4, Pittem

7 Bijlagen

Bijlage 1: Grondplan

Bijlage 2: Inplantingsplan

Bijlage 3: Gevels en snedes